

Szkolnictwo zawodowe w województwie podkarpackim w 2015 roku

Spis treści

Opis realizacji badania	5
Rekomendacje	6
CZĘŚĆ I Współpraca szkół zawodowych z przedsiębiorstwami	8
Skala współpracy	8
Formy współpracy	9
Mocne strony współpracy	11
Słabe strony współpracy.....	12
Powody odmawiania współpracy.....	13
Plany dotyczące podejmowania/rozszerzania współpracy	15
Wsparcie zewnętrzne w zakresie nawiązywania współpracy	17
Przeznaczenie środków finansowych EFS w zakresie nawiązywania współpracy.....	18
Partycypacja pracodawców w kosztach organizacji dodatkowych praktyk/staży w okresie wdrażania EFS 2014-2020	19
Współpraca szkół z przedsiębiorstwami ze Specjalnych Stref Ekonomicznych, a współpraca z pozostałymi firmami	20
Pozostałe opinie dotyczące obszaru współpracy szkół z przedsiębiorstwami	22
CZĘŚĆ II Plany rozwojowe szkół zawodowych	25
Informacje ogólne	25
Wsparcie zewnętrzne dla szkół w zakresie opracowywania planów rozwojowych.....	26
Trudności w opracowywaniu planów rozwojowych szkół	27
Plany rozwojowe podkarpackich szkół.....	28
System wsparcia doradców zawodowych dla młodzieży w planach rozwojowych szkół	30
Pozostałe opinie dotyczące planów rozwojowych szkół.....	32
Wnioski z analizy opracowanych planów rozwojowych poszczególnych szkół zawodowych.....	33
CZĘŚĆ III Strategie rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie gmin/powiatów	40
Informacje ogólne	40
Wsparcie zewnętrzne dla organów prowadzących szkoły w zakresie opracowywania strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego.....	40
Trudności w opracowywaniu strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego	41
Plany rozwoju szkolnictwa zawodowego w perspektywie gmin/powiatów	42
System wsparcia doradców zawodowych dla młodzieży w strategiach rozwoju szkolnictwa zawodowego	44
Pozostałe opinie dotyczące strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego	45

Wnioski z analizy dokumentów strategicznych gmin/powiatów w odniesieniu do planów w zakresie rozwoju szkolnictwa zawodowego	46
CZĘŚĆ IV Zestawienie danych ze szkół zawodowych	48
Kierunki kształcenia	48
Kwalifikacyjne kursy zawodowe	49
Nauczyciele przedmiotów zawodowych	49
Patronaty	51
Działalność dodatkowa.....	52
Część V Załączniki.....	54
Ankieta „Współpraca szkół zawodowych z przedsiębiorstwami w zakresie organizacji procesu dydaktycznego”	54
Ankieta „Plany rozwojowe szkół zawodowych w województwie podkarpackim”	59
Ankieta „Strategia rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie powiatu”	62
ANEKS – Baza informacji o kształceniu wg zawodów (odrębny plik)	

Opis realizacji badania

Badanie „Szkolnictwo zawodowe w województwie podkarpackim w 2015 roku” realizowane było w okresie od 9 listopada do 23 grudnia 2015 r. przez pracowników Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie.

Przeprowadzono je z wykorzystaniem ankiet internetowych utworzonych przy pomocy portalu eBadania (strona internetowa aplikacji: <http://www.eBadania.pl>).

Grupę respondentów badania stanowili dyrektorzy szkół prowadzących kształcenie zawodowe z terenu województwa podkarpackiego lub wyznaczeni przez nich do udziału w badaniu pracownicy. Informacja o realizowanym badaniu została przekazana do wszystkich organów prowadzących pocztą tradycyjną oraz pocztą elektroniczną z prośbą o przekazanie do poszczególnych dyrektorów szkół.

Zgodnie z danymi zawartymi w Systemie Informacji Oświatowej w województwie podkarpackim funkcjonuje 127 zespołów szkół prowadzących kształcenie zawodowe (z wyłączeniem szkół policealnych). Łącznie jednostki oświatowe prowadzi 39 organów:

- wszystkie 21 samorządów powiatowych z terenu województwa (prowadzących łącznie 79 zespołów szkół);
- wszystkie 4 samorzady gmin na prawach powiatu (prowadzące łącznie 32 zespołów szkół);
- 3 samorzady gminne (prowadzące łącznie 3 zespoły szkół):
 - Gmina Kamień,
 - Gmina Łańcut,
 - Gmina Rakszawa;
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (prowadzące 2 zespoły szkół);
- Ministerstwo Środowiska (prowadzące 1 zespół szkół);
- Izba Rzemieślnicza oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Tarnowie (prowadząca 1 zespół szkół);
- Stowarzyszenia i fundacje (prowadzące łącznie 5 zespołów szkół):
 - Fundacja Educare et Servire,
 - Łańcuckie Stowarzyszenie Nadzieja,
 - Stowarzyszenie Absolwentów Szkół Rolniczych w Trzcinicy,
 - Stowarzyszenie Zakład Doskonalenia Zawodowego w Rzeszowie;
- Zgromadzenie Św. Michała Archanioła (prowadzące 1 zespół szkół);
- Osoby fizyczne (prowadzące 3 łącznie zespoły szkół).

Liczba uczestników poszczególnych części badania jest różna. Ostatecznie na prośbę o udział w badaniu odpowiedziało:

- w ankietowaniu dotyczącym **Współpracy szkół zawodowych z przedsiębiorstwami** – 100 respondentów ze 100 zespołów szkół;
- w ankietowaniu dotyczącym **Planów rozwojowych szkół zawodowych** – 108 respondentów ze 109 zespołów szkół (w 1 przypadku respondent wskazał, że wypowiada się w imieniu 4 zespołów szkół, w przypadku 2 zespołów szkół w badaniu brało udział po 2 respondentów);
- w ankietowaniu dotyczącym **Strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie gmin/powiatów** – 29 respondentów z 26 organów prowadzących (jeden organ był reprezentowany przez 2 respondentów oraz jeden przez 3 respondentów)
- w zbieraniu danych na temat:
 - kierunków kształcenia (m.in. liczby uczennic/uczniów 2015/2016, liczby absolwentek/absolwentów 2014/2015) – 126 zespołów szkół;
 - kwalifikacyjnych kursów zawodowych (m.in. liczby uczestniczek/uczestników 2014/2015) – 121 zespołów szkół;
 - nauczycieli przedmiotów zawodowych (m.in. liczby nauczycieli/osób fizycznych, liczby nauczycieli w przeliczeniu na etaty) – 117 zespołów szkół;
 - patronatów – 112 zespołów szkół;
 - działalności dodatkowej – 112 zespołów szkół.

Na potrzeby badania dokonano rozeznania dotyczącego posiadanych przez szkoły/zespoły szkół planów rozwoju szkolnictwa zawodowego oraz posiadanych przez organy prowadzące strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego. Zebrano i przeanalizowano wszystkie dostępne w/w dokumenty w liczbie:

- 25 planów rozwojowych szkół w województwie podkarpackim;
- 19 dokumentów strategicznych gmin/powiatów w odniesieniu do planów w zakresie rozwoju szkolnictwa zawodowego.

Rekomendacje

Współpraca szkół zawodowych z przedsiębiorstwami

1. Wielopłaszczyznowa współpraca szkół zawodowych z przedsiębiorcami jest niezbędna w zakresie dostosowywania kształcenia do realiów rynku pracy.
2. Niezbędne jest promowanie korzyści społeczno-gospodarczych płynących ze współpracy placówek edukacyjnych z podmiotami rynkowymi.
3. Niezbędne są działania na rzecz podnoszenia świadomości w zakresie możliwości podejmowania współpracy szkół z przedsiębiorcami.
4. Wskazane jest podejmowanie i rozszerzanie współpracy szkół z przedsiębiorstwami ze Specjalnych Stref Ekonomicznych.
5. Wskazane jest rozszerzanie rodzajów współpracy z przedsiębiorcami na formy inne niż najczęściej realizowane praktyki i staże. Potrzeba szerszego angażowania przedsiębiorców w organizację kształcenia praktycznego uczniów. Istotna jest współpraca szkół z przedsiębiorcami na wszystkich poziomach, od planowania pracy dydaktycznej po system egzaminowania. Udział i opinie przedsiębiorców niezbędne w opracowywaniu programów nauczania.
6. Wskazane jest udzielanie wsparcia zewnętrznego dla szkół w nawiązywaniu współpracy z przedsiębiorstwami jako odpowiedź na trudności pojawiające się w tym zakresie, ale i jako wyraz świadomości korzyści płynących z inicjatyw podejmowanych wielotorowo.
7. Konieczne jest wzmoczenie działań władz i instytucji mających wpływ na kształt szkolnictwa zawodowego oraz organów prowadzących szkoły, na rzecz zwiększenia partycypacji zakładów pracy w formy kształcenia uczniów.
8. Wskazane jest zapewnienie następujących form wsparcia zewnętrznego: tworzenie i udostępnianie bazy firm chętnych do współpracy, pośredniczenie w nawiązywaniu kontaktów, uruchomienie regionalnej instytucji koordynującej takie działania, przekazanie środków finansowych EFS na realizację form wsparcia zewnętrznego.
9. Wskazane jest tworzenie mechanizmów wspierających współpracę, dających dodatkowe korzyści przedsiębiorcom (m.in. rozwiązania prawne, skarbowe). Zgłaszanie postulatów dotyczących wypracowywania takich mechanizmów do odpowiednich instytucji.
10. Wskazane są rozwiązania ustawowe/systemowe regulujące kształcenie młodzieży przez przedsiębiorców.

Plany rozwojowe szkół zawodowych

11. Konieczność opracowania planów rozwojowych szkół, które wspierać będą systematyczne działania podejmowane w uzasadnionym kierunku. Z dokumentu powinny wynikać szczegółowe zadania w tym zakresie.
12. Udział organu prowadzącego w zatwierdzeniu planów rozwojowych podległych szkół i placówek jest niezbędny w celu:
 - koordynowania i monitorowania rozwoju sieci szkół oraz określania planów w stosunku do poszczególnych szkół i placówek;
 - określania możliwości i warunków (np. planowanych nakładów finansowych), które dyrekcja może uwzględnić w swoich planach rozwojowych.
13. Konieczność odniesienia się w planach przede wszystkim do perspektywy zawodowej – kwestie ogólne powinny stanowić jedynie uzupełnienie.
14. Plany rozwojowe szkół powinny uwzględniać:
 - diagnozę ich sytuacji, potencjału i możliwości w połączeniu z analizą sytuacji na rynku pracy i oczekiwań pracodawców;
 - odniesienie działań edukacyjnych do pracy zawodowej przyszłych absolwentów (zarówno na poziomie misji szkoły, opisu sylwetki absolwenta, jak i na poziomie zadań operacyjnych, np. nabywania konkretnych kwalifikacji);
 - działania w zakresie prowadzenia monitoringu losów absolwentów i wnioski z nich płynące w przełożeniu na planowanie oferty edukacyjnej i doskonalenie efektów nauczania;
 - zakres współpracy z pracodawcami.

15. Uwzględnianie perspektywy działań w zapisach dokumentów w formie konkretnych zadań (zamiast „podnoszenie jakości”, „realizacja podstawy programowej” – wskazywanie „uruchomienie kształcenia w konkretnym zawodzie”, „zmodernizowania konkretnej pracowni”).
16. Wskazane przygotowywanie analiz rynku pracy dedykowanych szkołom (analizy branżowe, analizy lokalne), które będą mogły stanowić podstawę planowania rozwoju, w tym z uwzględnieniem:
 - zapotrzebowania na zawody;
 - umiejętności i kompetencji oczekiwanych przez pracodawców;
 - analiz losów absolwentów.
17. Współpraca z szerokim otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły jest niezbędna na każdym etapie planowania rozwoju szkoły.

Strategie rozwoju szkolnictwa zawodowego

18. Konieczne jest planowanie rozwoju szkolnictwa zawodowego w perspektywie gmin/powiatów w celu:
 - koordynowania i monitorowania rozwoju sieci szkół oraz określania planów w stosunku do poszczególnych szkół i placówek;
 - zintegrowania działań w obszarze edukacji zawodowej na rzecz środowiska lokalnego;
 - dostosowywania kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy.
19. Opracowywanie strategii na poziomie gminy/powiatu daje możliwość aktywnej współpracy ze wszystkimi podmiotami rynku (uwzględnia: władze samorządowe, organy prowadzące, instytucje rynku pracy, pracodawców, uczniów i ich rodziców).
20. Niezbędne jest uwzględnienie w dokumentach strategicznych gmin/powiatów kwestii:
 - rozwoju szkolnictwa zawodowego – ważne jest uszczegółowienie planowanych działań w tym zakresie;
 - bezpośredniej współpracy szkół zawodowych z pracodawcami z akcentem na mocniejsze angażowanie pracodawców do udziału w organizowaniu procesu dydaktycznego;
 - wskaźników realizacji poszczególnych zadań w odniesieniu do szkolnictwa zawodowego.
21. Wskazuje się na zasadne z punktu widzenia korzyści społeczno-gospodarczych, opracowywanie i wdrażanie odrębnych strategii rozwoju edukacji, w tym na poziomie szkolnictwa zawodowego. Konieczna jest świadoma polityka oświatowa władz lokalnych, bowiem szkoły to instytucje budujące lokalny kapitał społeczny.
22. Planowanie kierunków rozwoju szkolnictwa zawodowego bezwzględnie w oparciu o pogłębione analizy potrzeb edukacyjnych uwzględniających kontekst rynkowy.
23. Niezbędne jest promowanie szkolnictwa zawodowego przez jednostki gminne/powiatowe.

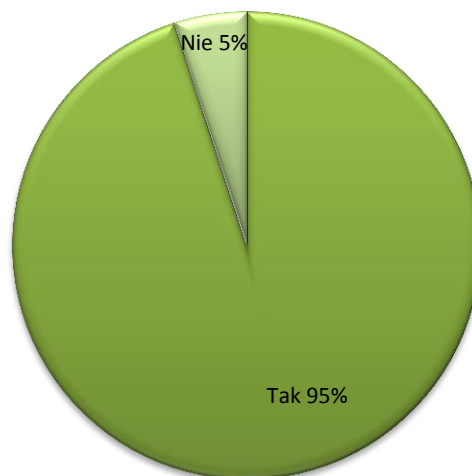
CZĘŚĆ I Współpraca szkół zawodowych z przedsiębiorstwami

Skala współpracy

95% szkół
współpracuje z przedsiębiorstwami

5% szkół*
nie podejmuje współpracy

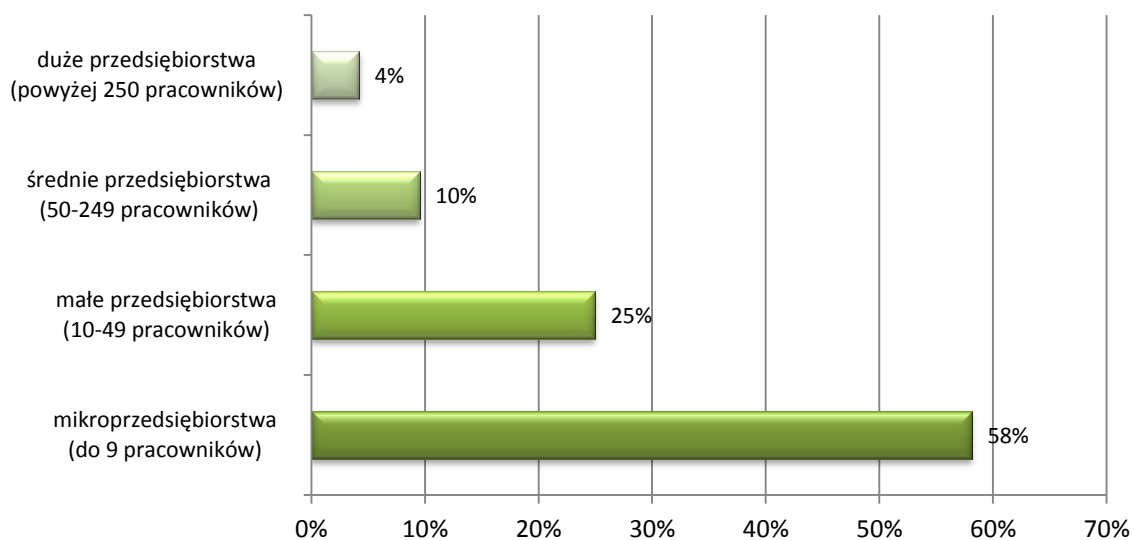
*4 specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze
oraz 1 szkoła specjalna przysposabiająca do pracy

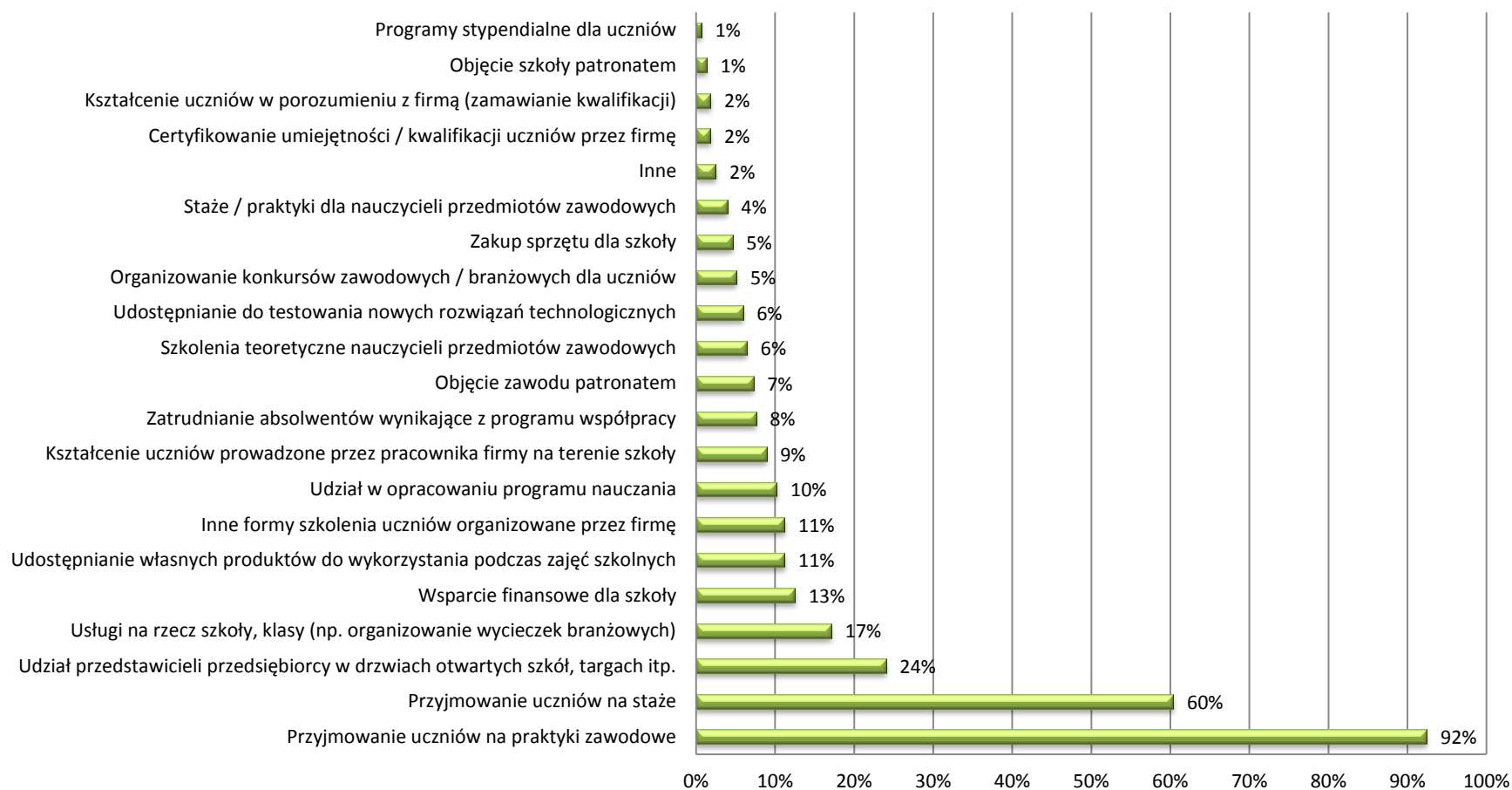
Liczba przedsiębiorstw,
z którymi szkoły zawodowe w województwie podkarpackim
współpracowały w roku szkolnym 2014/2015

2 607

Rodzaje przedsiębiorstw, z którymi współpracowały szkoły zawodowe:

Formy współpracy z przedsiębiorstwami

Przedstawiciele szkół, wskazując formy współpracy placówek edukacyjnych z przedsiębiorstwami w zakresie organizowania kształcenia praktycznego, odnieśli się do współpracy z maksymalnie 10 podmiotami gospodarczymi. Ostateczna lista form współpracy szkół z przedsiębiorstwami została przygotowana w oparciu o dane uzyskane na podstawie opinii o współpracy z liczbą 608 przedsiębiorstw.

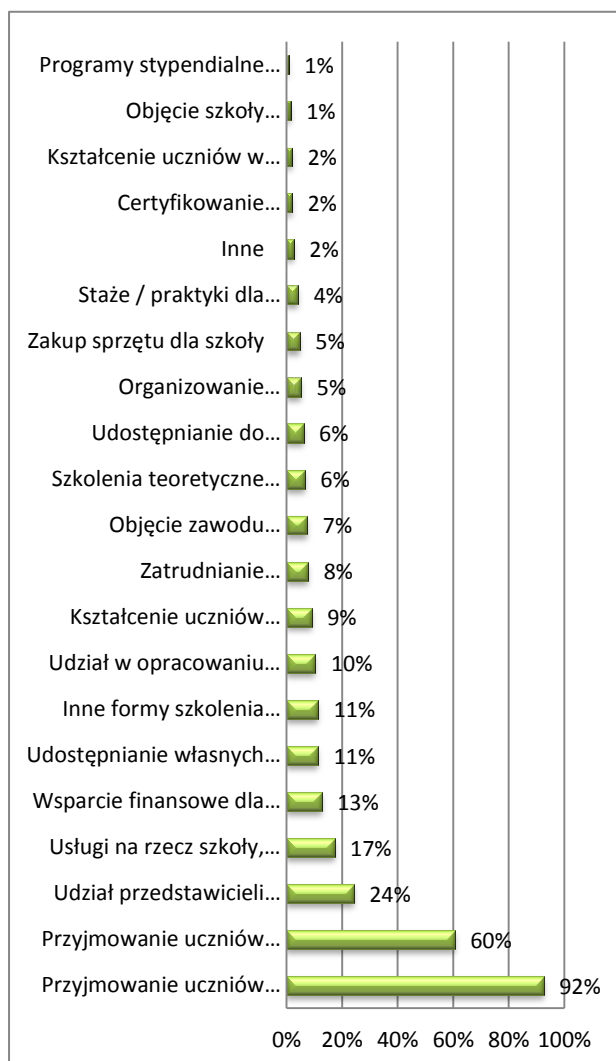
Zdecydowanie najczęstsze formy współpracy szkół z przedsiębiorstwami w zakresie organizowania kształcenia praktycznego to: przyjmowanie uczniów na praktyki zawodowe (92% pracodawców) i na staże (60% pracodawców). Pozostałe formy realizowane są rzadziej, jednak ich spora różnorodność wskazuje na duże możliwości w tym zakresie. Okazuje się bowiem, że zaangażowanie pracodawców w realizację kształcenia praktycznego przybiera formę rzeczywistego wpływania na kształt i jakość nauczania, wskazuje na bezpośrednie bądź pośrednie wyrażanie opinii, choćby poprzez udział w opracowywaniu programów nauczania.

Znaczącą zależność wskazuje porównanie danych przedstawionych na wykresie „**Formy współpracy z przedsiębiorstwami**” z danymi przedstawionymi na wykresie „**Obszary, w których szkoły planują podjęcie/rozszerzenie współpracy z przedsiębiorstwami**” (pełna wersja na stronie 16).

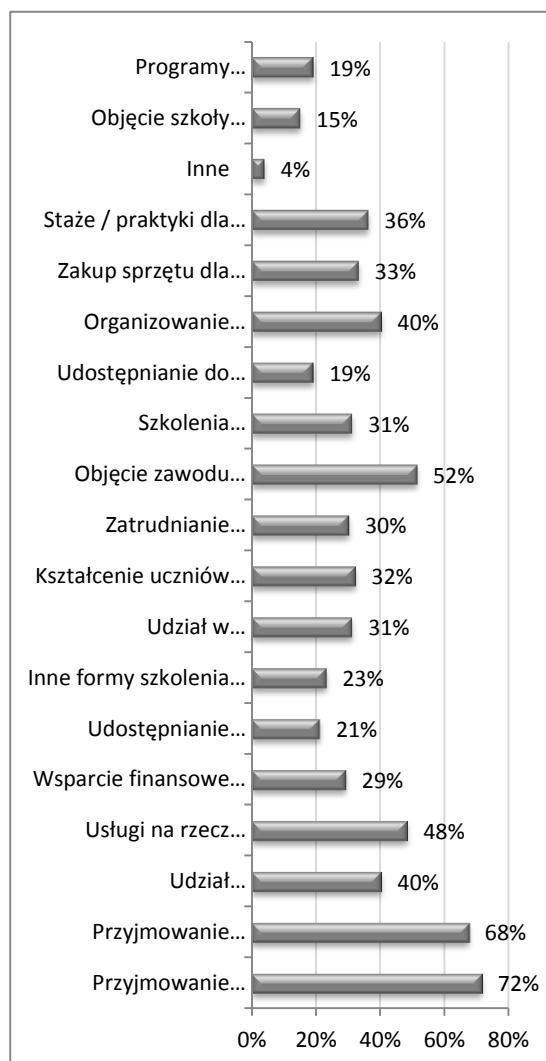
Zestawienie to wyraźnie wskazuje na duże znaczenie wszystkich realizowanych form współpracy, bowiem w obrębie każdej z nich planowane jest znaczące rozszerzenie współpracy z przedsiębiorstwami.

Mniejsze wersje wskazanych wykresów zamieszczone zostały w tym miejscu w celu poglądowym.

Wykres „**Formy współpracy z przedsiębiorstwami**”

Wykres „**Plany w zakresie podejmowania/rozszerzenia współpracy z przedsiębiorstwami**”

Mocne strony współpracy

Pytanie o mocne strony współpracy z przedsiębiorstwami zostało postawione w sposób umożliwiający udzielenie odpowiedzi otwartej. Wyrażane opinie wskazują na wyraźne podkreślenie ogromnego znaczenia tejże współpracy przy jednoczesnym wyeksponowaniu różnych jej aspektów. Po zestawieniu odpowiedzi wyłania się obraz wysokiego stopnia jednorodności w obszarze tego zagadnienia.

Mocne strony współpracy:

1) praktyczna strona nauki zawodu przez uczniów i doształcania nauczycieli:

- zdobycie i/lub doskonalenie praktycznych umiejętności w warunkach rzeczywistego zakładu pracy (w tym praktyczna nauka pod okiem doświadczonej kadry);
- możliwość doształcania nauczycieli w rzeczywistych warunkach zakładu pracy;
- skonfrontowanie umiejętności uczniów w rzeczywistych warunkach pracy (pracodawcy uzyskują informacje o jakości kształcenia zawodowego);
- skonfrontowanie wyobrażeń i oczekiwań uczniów względem zawodu z wymaganiami kompetencyjnymi pracodawców;
- udział uczniów i nauczycieli w wycieczkach branżowych, szkoleniach;
- udział uczniów w programach stypendialnych;
- praktyki motywacją dla uczniów do doskonalenia umiejętności zawodowych;
- wdrażanie innowacyjnych metod nauczania w pracy nauczyciela;
- nauka przestrzegania przepisów BHP;

2) dostęp do nowoczesnych technologii:

- zapoznanie uczniów z nowymi technologiami i rozwiązaniami oraz nowymi maszynami;
- nauka na sprzęcie używanym w przemyśle;

3) zbliżenie do zatrudnienia:

- praktyka u pracodawcy otwiera drogę do zatrudnienia;
- praktykanci postrzegani jako przyszła kadra pracownicza;
- praktyki jako forma dająca możliwość testowania i wyboru przyszłych pracowników;

4) doskonalenie kompetencji miękkich:

- doskonalenie kompetencji interpersonalnych (w tym nauka współpracy, odpowiedzialności za pracę);
- pobudzanie aktywności młodzieży do samodzielnego kreowania rozwiązań zawodowych, do podejmowania działalności gospodarczej; nauka zasad prowadzenia działalności gospodarczej;
- pomoc uczniom w świadomym wyborze dalszej drogi zawodowej;

5) wspólna praca przedstawicieli szkół i przedstawicieli przedsiębiorstw:

- wspólna praca przy programach nauczania (aktualizacja programów nauczania w oparciu o nowe technologie; dostosowywanie programów nauczania do wymagań rynku pracy);
- zestawienie kształcenia zawodowego z realiami rynku pracy;
- możliwość uzyskania wsparcia finansowego/rzeczowego dla szkoły w organizacji procesu kształcenia;
- włączenie firm w promocję szkół (skuteczniejsza promocja szkół w środowisku; wzrost atrakcyjności szkoły, oferty edukacyjnej);
- informacje od pracodawców o wymaganych kwalifikacjach pracowników i możliwościach rozwojowych w zawodzie;
- wymiana zasobów oparta na wspólnym działaniu;
- wsparcie w realizacji podstawy programowej z przedmiotów zawodowych.

Słabe strony współpracy

Pytanie o słabe strony współpracy z przedsiębiorstwami również zostało postawione w sposób umożliwiający udzielenie odpowiedzi otwartej. Wyrażone opinie stanowią o znaczącym zróżnicowaniu w podejściu do tej kwestii, dlatego ustalenie grup odpowiedzi okazało się trudniejsze niż w przypadku opinii dotyczących mocnych stron współpracy. Można sądzić, że tak szeroki wachlarz odpowiedzi to wynik bardziej specyficznych, a zarazem odmiennych problemów, na jakie natrafiają szkoły w obszarze podejmowania współpracy z przedsiębiorstwami.

Słabe strony współpracy:

1) nieprzychylnie nastawienie pracodawców do podejmowania współpracy:

- niski poziom zainteresowania współpracą bądź nawet niechęć wobec przyjmowania uczniów na praktyki;
- brak inicjatywy ze strony przedsiębiorców do podejmowania współpracy tłumaczone brakiem osób w firmach, które faktycznie mogłyby zająć się współpracą;
- brak przekonania pracodawców odnośnie tego, że podczas praktyk mają realny wpływ na profil przyszłego pracownika;
- niska świadomość znaczenia kształcenia zawodowego w kontekście kształtowania kompetencji przyszłych pracowników;
- brak motywacji pracodawców do kontroli realizacji planu praktyk zawodowych;
- zbyt małe zainteresowanie zatrudnianiem przyszłych absolwentów (nawet w sytuacji względnie dużego zainteresowania przyjmowaniem na praktyki);
- zbyt mały zakres wiedzy i doświadczenia przekazywanego uczniom;

2) problemy z realizacją praktyk u pracodawców w oparciu o podstawę programową:

- zakres działań przedsiębiorstwa nie zawsze jest skorelowany z treściami programu nauczania (niedopasowanie programów nauczania do potrzeb rynku pracy – oferty kształcenia dostosowywane są do wewnętrznych możliwości szkół i oczekiwań uczniów, w zbyt małym stopniu uwzględniają rzeczywiste potrzeby rynku pracy);
- brak możliwości i/lub motywacji do pełnej realizacji programu praktyk u pracodawców;
- nauczanie podczas praktyk jedynie prostych czynności;
- słaba znajomość podstaw programowych;

3) brak kadry w przedsiębiorstwach przygotowanej do nauczania:

- brak predyspozycji do uczenia;
- brak umiejętności radzenia sobie z "trudnym uczniem";

4) problemy logistyczne związane z organizowaniem praktyk:

- utrudniony dojazd (zbyt duże odległości, konieczność ponoszenia związanych z tym kosztów dojazdu);
- organizowanie praktyk dla zbyt dużych grup uczniów;
- zbyt mała ilość osób przyjmowanych na praktyki w stosunku do potrzeb (wynika często ze zdolności organizacyjnych firmy);

5) problemy z finansowaniem określonych form współpracy:

- brak wsparcia finansowego współpracy (ewentualnie brak informacji na ten temat);
- brak środków na wynagrodzenia dla opiekunów (zarówno po stronie szkół, jak i pracodawców);
- brak gratyfikacji/przywilejów zachęcających pracodawców do większego zaangażowania się w proces kształcenia zawodowego;
- niechęć pracodawców wobec konieczności partycypowania w kosztach praktyk;
- pracodawcy częściej decydują się na formy współpracy korzystne dla nich finansowo (np. chętniej przyjmują pracowników młodocianych);

- szkoły stawiają na praktyczne nauczanie w pracowniach szkolnych i centrach kształcenia, m.in. ze względu na niższe koszty;

6) problemy formalno-prawne:

- zbyt dużo formalności związanych z podejmowaną współpracą (pracodawcy skarżą się na zbyt duże ilości wymaganych dokumentów);
- nie realizowanie przez pracodawców postanowień umowy o współpracy;
- brak uregulowań prawnych dotyczących współpracy;
- trudności wynikające z ograniczeń prawnych występujących w przedsiębiorstwie (np. z tajemnicą przedsiębiorstwa związaną ze stosowaniem określonej technologii);

7) nieprzychylnie nastawienie pracodawców do praktykantów/stażystów:

- traktowanie uczniów jako taniej siły roboczej;
- postrzeganie praktykantów/stażystów w kategoriach kłopotu (wymagają poświęcenia im czasu, nadzoru, odciągają od pracy);
- ograniczanie uczniom dostępu do wiedzy o pełnym profilu działania firmy, o pełnym zakresie obowiązków na danym stanowisku;
- marginalne traktowanie aspektu wychowawczego;

8) słabe zaangażowanie organów prowadzących w podejmowaną współpracę z pracodawcami:

- niski poziom zaangażowania organów prowadzących w nawiązywanie współpracy;
- niski poziom zaangażowania w rozwiązywanie kwestii związanych z podejmowaną współpracą;

9) niski poziom zainteresowania ze strony pracodawców wobec podejmowania działań wspólnych ze szkołami:

- słabe zainteresowanie pracodawców udziałem w opracowywaniu programów nauczania;
- zbyt małe zainteresowanie ze strony pracodawców objęciem patronatem np. klasy, zawodu;
- ograniczenie współpracy tylko do organizacji praktyk;
- niewystarczający poziom komunikacji z pracodawcami (m.in. brak informacji ze strony pracodawców o możliwościach przyjmowania praktykantów i stażystów, odnośnie wymagań wobec przyszłych pracowników, ich umiejętności i kwalifikacji, w zakresie potrzeb kadrowych)
- niska świadomość pracodawców na temat możliwości współpracy ze szkołą;

10) pozostałe trudności:

- niechęć szkół do posyłania nauczycieli praktycznej nauki zawodu na staże zawodowe u pracodawców (powoduje nieobecność w pracy);
- brak współpracy pomiędzy szkołami w zakresie układania harmonogramów praktyk zawodowych;
- niewystarczające promowanie się szkół w społecznościach lokalnych.

Powody odmawiania współpracy

Odmawianie współpracy ze strony pracodawców to wątek niejednokrotnie poruszany podczas publicznych dyskusji na temat kształcenia praktycznego, w związku z czym pytanie o powody tych odmów zostało potraktowane w badaniu jako osobne zagadnienie do rozpatrzenia. Warto jednak zauważyć, że część respondentów korzystając z możliwości odniesienia się do tej kwestii stwierdziło, że nigdy nie spotkało się z sytuacją odmowy współpracy ze strony pracodawców.

Powody odmawiania współpracy:

1) problemy organizacyjne po stronie pracodawców:

- brak czasu na realizowanie określonych form współpracy z uwagi na pełne zaangażowanie pracowników;
- obawa przed zmniejszeniem wydajności firmy wynikającym z dodatkowego obciążenia personelu obowiązkami wynikającymi ze współpracy;
- brak możliwości stworzenia dodatkowych miejsc pracy dla praktykantów (ograniczona ilość stanowisk pracy w małych firmach, ograniczone warunki lokalowe);
- brak możliwości zapewnienia realizacji pełnego programu praktyk (działania firmy nie zawsze pokrywają się z programem praktyk zawodowych);
- brak możliwości zakwaterowania uczniów podczas praktyk zawodowych w pobliżu zakładu (w przypadku praktyk odbywających się w znacznym oddaleniu od miejsca zamieszkania uczniów);

2) problem z zapewnieniem kadry odpowiedzialnej za praktykantów/stażystów:

- brak możliwości zapewnienia opieki, nadzoru dla praktykantów/stażystów (wymaga powierzenia dodatkowych obowiązków pracownikom);
- brak przygotowania pedagogicznego pracowników firmy;

3) nieprzychylnie nastawienie pracodawców do podejmowania współpracy:

- brak zainteresowania przysposabianiem do pracy, praktycznym kształceniem w zawodzie młodych osób;
- niechęć wobec powierzania osobom niedoświadczonym odpowiedzialnych zadań;
- niechęć wobec udostępniania osobom niedoświadczonym specjalistycznego sprzętu (obawa przed uszkodzaniem);
- odmowa przyjmowania uczniów na praktyki z obawy przed przyszłą konkurencją;
- niechęć wobec przekazywania osobom z zewnątrz informacji na temat rozwiązań technologicznych stosowanych w przedsiębiorstwie;
- obawa przed trudnościami w pracy z młodzieżą (m.in. brakiem zdyscyplinowania młodych osób);
- obawa przed przyjmowaniem osób niepełnosprawnych (mogą wymagać większego nadzoru, obawa przed "odmiennością");
- udział w realizowaniu praktyk bez późniejszego zatrudnienia absolwenta traktowane w kategorii straty czasu;

4) obawy związane z kwestiami finansowymi:

- niechęć wobec ponoszenia kosztów finansowych potencjalnych form współpracy;
- poczucie braku wymiernych korzyści (jedynie zobowiązania i koszty);

5) problemy formalno-prawne:

- zbyt rozbudowana biurokracja;
- ograniczenia prawne związane z przepisami obowiązującymi w przedsiębiorstwie;

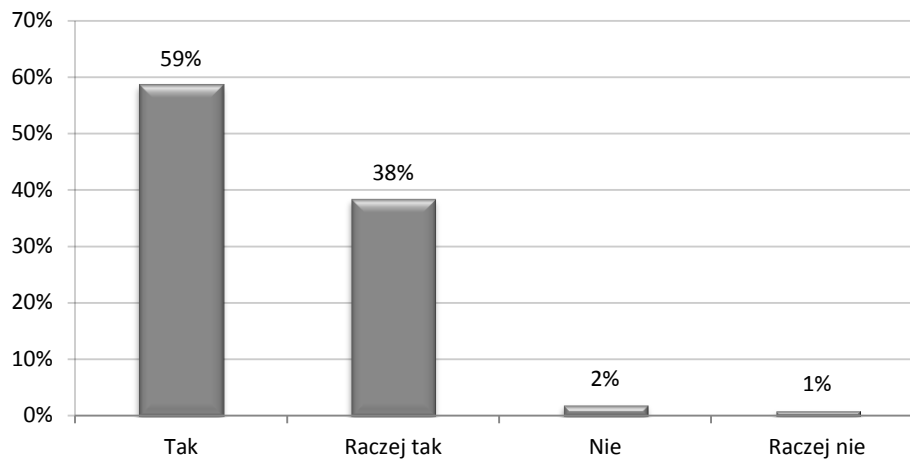
6) niski poziom wiedzy bądź nawet brak wiedzy na temat współpracy w obszarze kształcenia praktycznego:

- niski poziom wiedzy na temat sensu współpracy i wielostronnych korzyści z niej płynących;
- niski poziom wiedzy na temat możliwości współpracy;
- niewystarczająca wiedza szkół w zakresie potrzeb i oczekiwań pracodawców;

7) brak wsparcia zewnętrznego w zakresie inicjowania współpracy:

- brak jednostki regionalnej pośredniczącej w inicjowaniu, nawiązywaniu, wdrażaniu i koordynowaniu współpracy szkół z pracodawcami.

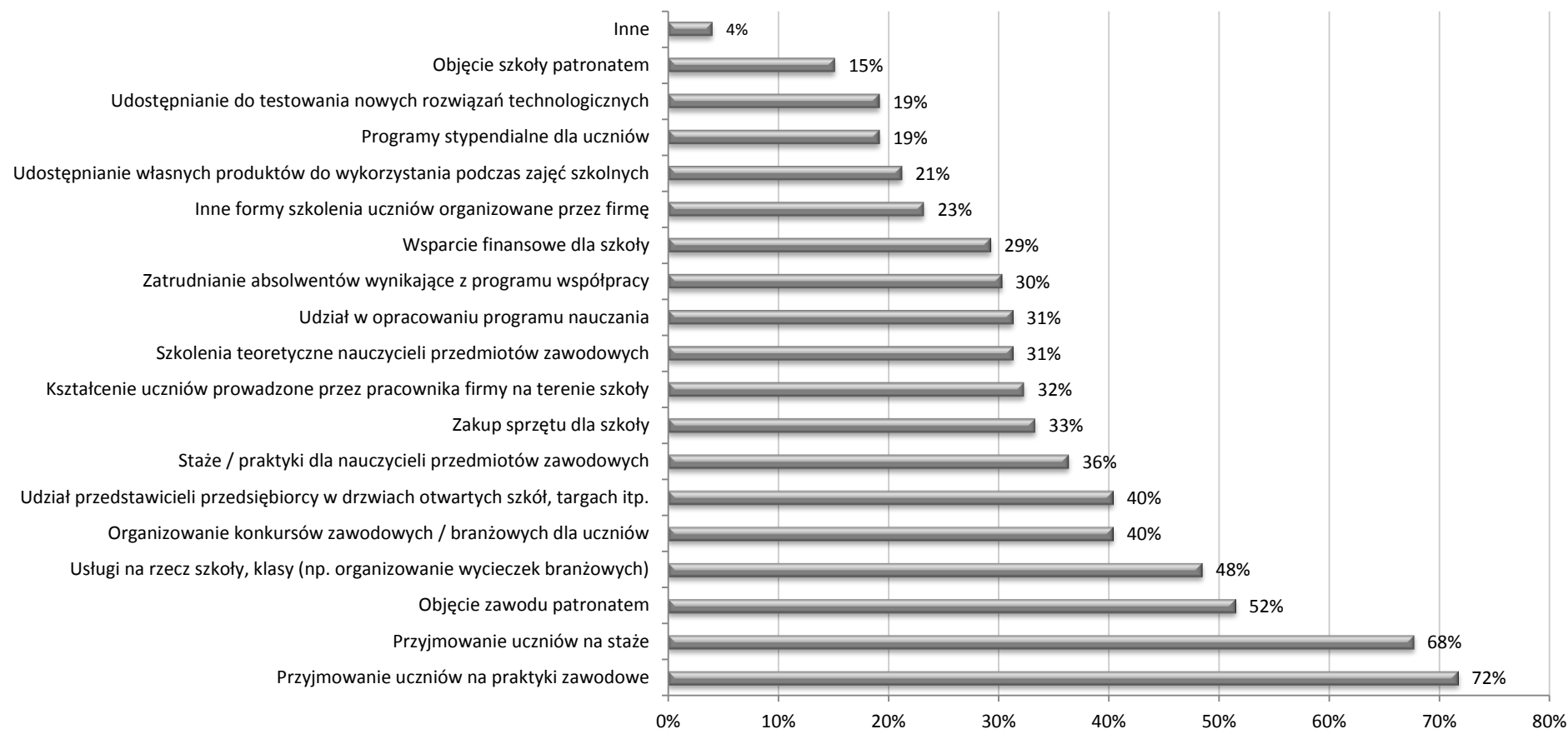
Posiadanie planów dotyczących podejmowania/rozszerzania współpracy

97 % respondentów deklaruje plany w zakresie podejmowania/rozszerzania współpracy z przedsiębiorstwami.

Ten wysoki odsetek podkreśla ogromne znaczenie udziału pracodawców w realizacji kształcenia praktycznego uczniów. Fakt ten wydaje się być oczywisty, niemniej jednak tak jednoznaczna opinia środowiska edukacyjnego w tym zakresie zasługuje na podkreślenie, stanowi bowiem bardzo mocny głos w dyskusji na temat dostosowywania szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy.

Obszary, w których szkoły planują podjęcie/rozszerzenie współpracy z przedsiębiorstwami

Szkoły planują podjęcie/rozszerzenie współpracy z przedsiębiorcami w obrębie każdej z realizowanych do tej pory form. Deklaracje planów w tym zakresie wyraźnie wskazują na potrzebę angażowania pracodawców w realizację kształcenia praktycznego uczniów. Plany dotyczące rozszerzania współpracy w formach innych niż najczęściej realizowane praktyki i stáže, to dowód na tendencję rozwojową i wzrost świadomości w tym względzie. Środowisko edukacyjne dostrzega i wyraża potrzebę wzmocnienia relacji z rynkiem pracy w obszarze przygotowywania potencjalnej kadry i każda inicjatywa w tym zakresie ma swoje grono zwolenników.

Powody nie podejmowania współpracy

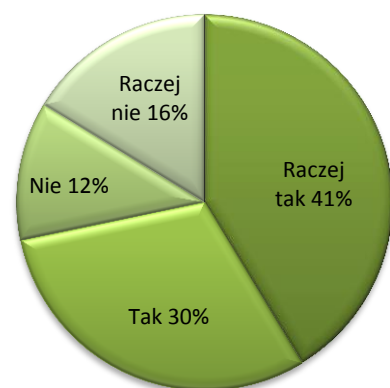
Spośród wszystkich respondentów jedynie trzech zadeklarowało, że szkoła, którą reprezentują, nie planuje poszerzać współpracy z pracodawcami. Powody braku działań w tym zakresie, jakie wskazali, to ich dotychczasowe doświadczenia związane z:

- trudnościami z nawiązaniem kontaktów z pracodawcami;
- niechęcią pracodawców do nawiązywania współpracy;
- niechęcią pracodawców wobec podejmowania form współpracy innych niż praktyki i staże;
- negatywnymi doświadczeniami wynikającymi ze współpracy z przeszłości;
- niską jakością realizowanych dotychczas form współpracy.

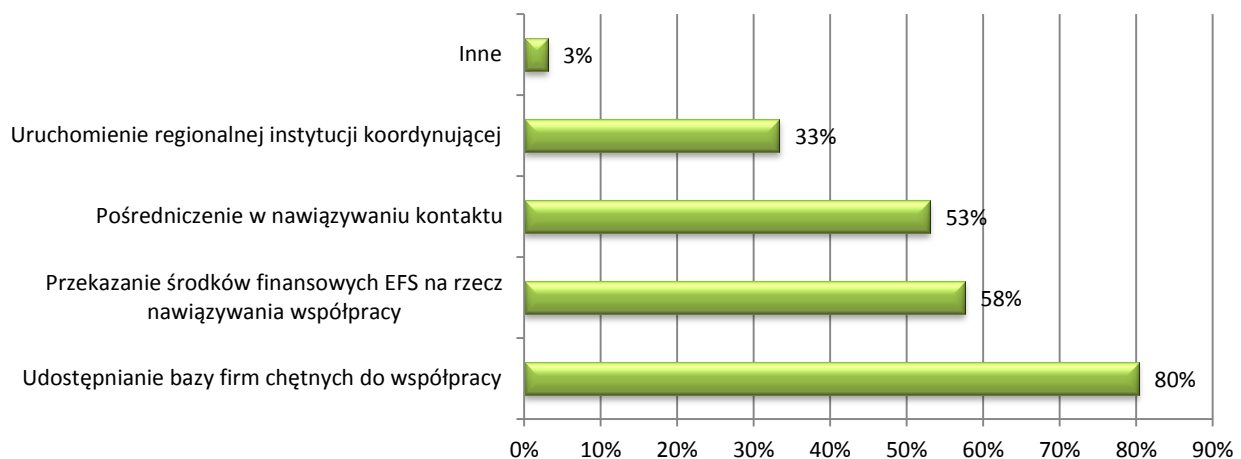
Wsparcie zewnętrzne w zakresie nawiązywania współpracy

71% respondentów wyraża potrzebę skorzystania ze wsparcia zewnętrznego w nawiązywaniu współpracy z przedsiębiorstwami. Wynik jest o tyle znaczący, że w większości przypadków współpraca szkół z przedsiębiorstwami to inicjatywa przedstawicieli szkół, rzadziej pracodawców. Potrzeba korzystania ze wsparcia zewnętrznego może z jednej strony wskazywać na trudności pojawiające się w tym zakresie, ale z drugiej może być też wyrazem świadomości korzyści płynących z inicjatyw podejmowanych wielotorowo.

Uzyskany wynik potwierdza głosy, które niejednokrotnie wyrażane są w publicznych wypowiedziach dyrektorów oraz kadry nauczycielskiej szkół.

Potrzeby w zakresie wsparcia zewnętrznego dla szkół w nawiązywaniu współpracy z przedsiębiorstwami

Znaczący odsetek, bo aż 80 % respondentów wskazało na potrzebę tworzenia i udostępniania bazy firm chętnych do współpracy. Wynik ten z dużym prawdopodobieństwem obrazuje fakt pojawiania się trudności bądź niepewności w obszarze kanałów dotarcia do przedsiębiorstw i podejmowania inicjatywy współpracy. Należy również zwrócić uwagę na łączny odsetek odpowiedzi wskazujących na potrzebę korzystania ze wsparcia w postaci pośredniczenia w nawiązywaniu kontaktów oraz uruchomienia regionalnej instytucji koordynującej takie działania, który stanowi 86%.

Przeznaczenie środków finansowych EFS w zakresie nawiązywania współpracy

Respondenci, którzy wskazali na potrzebę wsparcia w zakresie nawiązywania współpracy w postaci przekazania środków finansowych EFS na ten cel, odnieśli się do pożądanego przeznaczenia tych funduszy. Pytanie dotyczące tego zakresu zostało postawione w sposób umożliwiający udzielenie odpowiedzi otwartej.

Wskazywane przeznaczenie środków finansowych EFS:

1) praktyczne formy nauczania:

- praktyki/staże dla uczniów (m.in. stypendia stażowe, odzież ochronna);
- pensje dla opiekunów/instruktorów praktyk i staży;
- szkolenia specjalistyczne dla uczniów i nauczycieli (kształcenie praktyczne realizowane przez przedstawicieli zakładów pracy);

2) baza dydaktyczna:

- modernizacja bazy dydaktycznej (doposażenie/wyposażenie pracowni w szkołach);
- doposażenie szkół w pomoce symulacyjne, poglądowe, a także stworzenie prawdziwych stanowisk pracowniczych pod kątem stanowisk egzaminacyjnych (tworzenie firm symulacyjnych w szkołach celem jak największego zbliżenia uczniów do warunków realnych);
- zakup dodatkowego wyposażenia do przedsiębiorstw w zakresie infrastruktury dydaktycznej;

3) wsparcie logistyczne:

- dojazdy uczniów i opiekunów na praktyki/staże;

4) spotkania, wycieczki:

- organizacja wspólnych spotkań, szkoleń, konferencji w temacie rozwijania współpracy;
- wycieczki zawodowe do firm (koszty dojazdów, noclegi, wyżywienie itp.);
- wyjazdy na targi branżowe;
- wizyty monitorujące realizację form kształcenia praktycznego;
- wyjazdy studyjne służące wymianie doświadczeń i dobrych praktyk;

5) programy stypendialne/konkursy:

- programy stypendialne dla stażystów;
- konkursy zawodowe dla uczniów;

6) programy nauczania:

- wprowadzanie innowacji pedagogicznych w ramach współpracy z przedsiębiorstwami;

7) kwalifikacje kadry:

- doksztalcanie pracowników firm w zakresie kwalifikacji pedagogicznych;

8) zatrudnienie:

- dofinansowania dla pracodawców zatrudniających absolwentów;

9) badania rynku:

- badania analizujące potrzeby kadrowe lokalnego rynku pracy;
- badania analizujące wymagania stawiane przez pracodawców względem kandydatów do pracy;

10) promocja:

- promocja współpracy z przedsiębiorstwami;
- prezentacja firm w szkołach;

11) bazy firm:

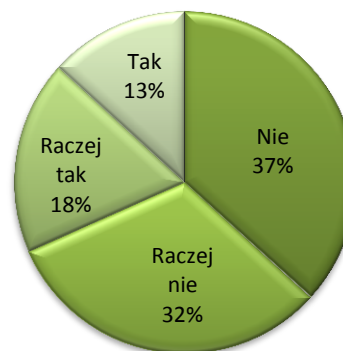
- stworzenie bazy firm chętnych do współpracy w zakresie praktyk i staży;
- stworzenie bazy firm chętnych do zatrudniania absolwentów.

Partycypacja pracodawców w kosztach organizacji dodatkowych praktyk/staży w okresie wdrażania EFS 2014-2020

W okresie wdrażania EFS 2014-2020 Komisja Europejska nałożyła na Polskę obowiązek wprowadzenia kryterium premiującego projekty w obszarze szkolnictwa zawodowego w postaci partycypacji pracodawców w kosztach organizacji praktyk/staży (duże przedsiębiorstwa na poziomie 10%, MŚP na poziomie 5%).

W niniejszym badaniu poproszono o wyrażenie opinii dotyczącej zasadności bądź braku zasadności wprowadzania powyższego kryterium.

łącznie 69% respondentów wskazało na brak zasadności wobec powyższego.

Powody zasadności wprowadzenia kryterium:

Respondenci uznający zasadność wprowadzania powyższego kryterium są w zdecydowanej mniejszości w ogólnej liczbie osób wyrażających opinię. Korzyści, które wskazują są następujące:

- 1) zwiększenie poczucia współodpowiedzialności za proces dydaktyczny – pracodawcy inwestujący własne pieniądze w organizację praktyk/staży traktują je w sposób poważny i odpowiedzialny, w związku z tym angażują się w proces (inwestycja finansowa zwiększa zaangażowanie);
- 2) rozwój współpracy – pracodawcy partycypujący w kosztach zainteresowani są rozwojem współpracy i trwałością efektów wsparcia;
- 3) podniesienie poziomu świadomości – wzrost świadomości dotyczącej wpływu zaangażowania na przygotowywanie do pracy przyszłych pracowników;
- 4) podniesienie jakości kształcenia praktycznego u pracodawcy – zaangażowanie finansowe podnosi jakość, zwiększa integrację osób odbywających praktyki z zakładem pracy, podnosi motywację uczniów (współdziałanie w kosztach praktyk wpłynie na podniesienie jakości kształcenia praktycznego);
- 5) wzrost szans na zatrudnienie osób uczestniczących w praktykach/stażach w miejscu ich odbywania.

Powody braku zasadności wprowadzania kryterium:

Brak zasadności wprowadzania powyższego kryterium widzi ponad 2/3 respondentów. Traktują je w kategorii przeszkód, które w ich opinii mogą zmniejszyć udział pracodawców w organizacji procesu kształcenia, całkowicie do niego zniechęcić bądź utrudnić nawiązywanie współpracy.

W opinii respondentów pracodawcy uznają, że:

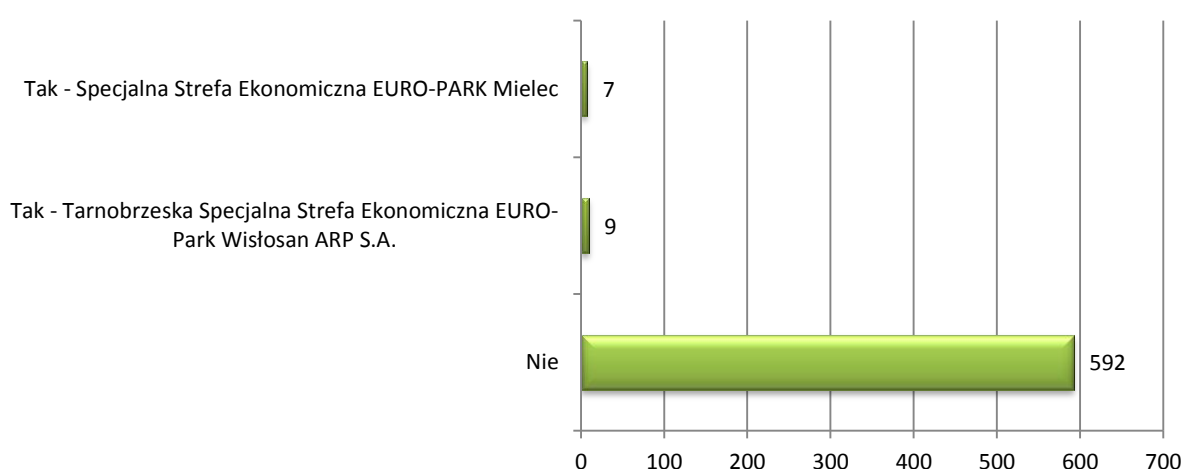
- 1) dodatkowe koszty spowodują zmniejszenie zysków firmy;
- 2) konieczność oddelegowania pracowników do opieki nad uczennicami/uczniemi spowoduje dezorganizację pracy w firmie, może skutkować również zmniejszeniem zysków;
- 3) bardziej opłacalne jest korzystanie z pracy uczennic/uczniów w formie bezkosztowej (traktowanie ich jako darmowej siły roboczej);
- 4) nie są zainteresowani ponoszeniem kosztów własnych w sytuacji, gdy firma nie ma problemu z zatrudnianiem pracowników już wykwalifikowanych.

Współpraca szkół z przedsiębiorstwami ze Specjalnych Stref Ekonomicznych, a współpraca z pozostałymi firmami

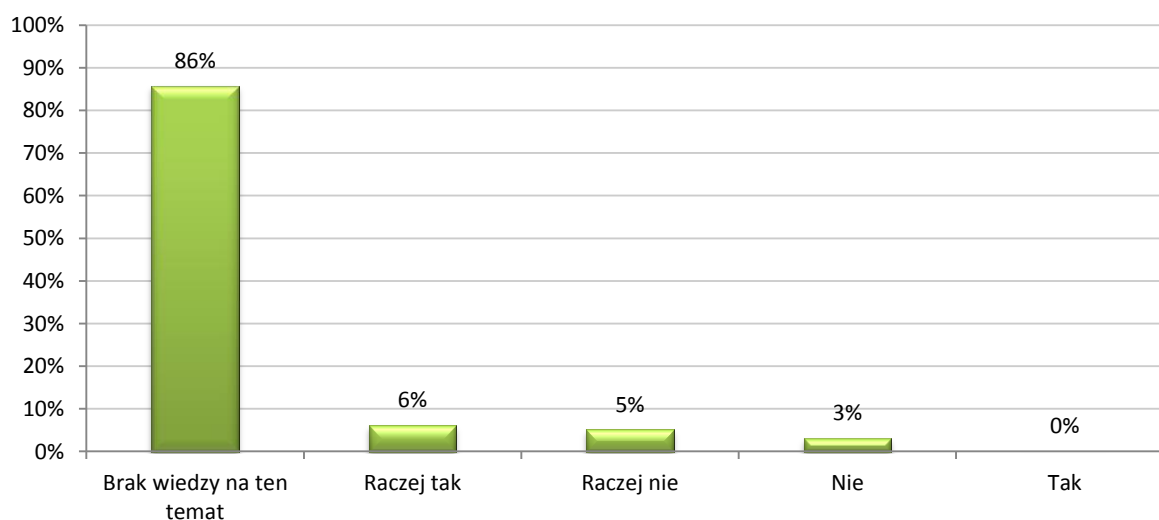
W badaniu część pytań przeznaczono na rozpoznanie obszaru współpracy szkół z przedsiębiorstwami funkcjonującymi w Specjalnych Strefach Ekonomicznych.

Zainteresowanie tym zagadnieniem wynika z faktu przeznaczenia części środków EFS w okresie 2014-2020 na działania w obszarze edukacji prowadzone w powiązaniu ze Specjalnymi Strefami Ekonomicznymi. W ramach Osi Priorytetowej IX „Jakość edukacji i kompetencji w regionie”, Działania 9.4 „Poprawa jakości kształcenia zawodowego” wsparcie może być przeznaczone m.in. na wdrożenie wypracowanego w ramach PO WER modelu współpracy pracodawców funkcjonujących w SSE ze szkołami oraz placówkami systemu oświaty prowadzącymi kształcenie zawodowe.

Spośród 608 wskazanych przedsiębiorstw, z którymi współpracują szkoły, tylko 16 należy do jednej ze Specjalnych Stref Ekonomicznych.

Respondenci zapytani o różnicę pomiędzy współpracą szkół z przedsiębiorstwami ze SSE a współpracą z pozostałymi firmami, w ogromnej większości wskazali na brak wiedzy na ten temat. Może to wynikać z braku doświadczenia we współpracy z przedsiębiorstwami ze SSE, bowiem spośród 608 firm, do których nawiązują opinie w badaniu, tylko 16 należy do SSE. Niemniej jednak można również przypuszczać, że sam fakt przynależności przedsiębiorstwa do SSE nie powoduje specjalnych różnic w zakresie współpracy podejmowanej ze szkołami.

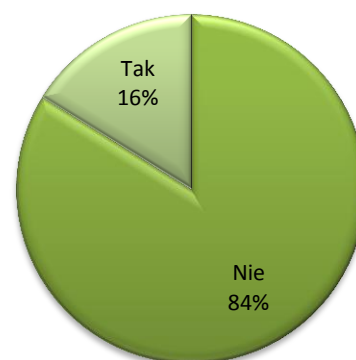
Różnice pomiędzy współpracą szkół z przedsiębiorstwami ze Specjalnych Stref Ekonomicznych, a współpracą z pozostałymi firmami

6% respondentów, którzy widzą powyższą różnicę, wskazują, że przedsiębiorstwa ze SSE:

- są bardziej otwarte na nawiązanie kontaktu;
- są bardziej otwarte na nowe formy współpracy ze szkołami zawodowymi;
- posiadają większe środki na promocję i udzielanie dodatkowego wsparcia;
- chętniej nawiązują współpracę ze szkołami.

Działania inicjujące współpracę szkół z przedsiębiorstwami ze Specjalnych Stref Ekonomicznych

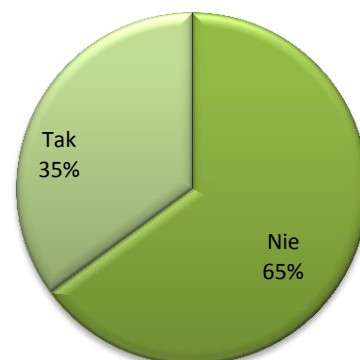
Tylko 16% szkół zainicjowało współpracę z przedsiębiorstwami ze SSE. Zdecydowana większość, bo aż 84% nie wykonała żadnych działań w tym zakresie. Dalsza analiza tego obszaru wykazała, że szkoły potrzebują na tym polu wsparcia zewnętrznego.

Wsparcie zewnętrzne w nawiązywaniu współpracy szkół z przedsiębiorstwami ze Specjalnych Stref Ekonomicznych

35% respondentów wyraża potrzebę skorzystania ze wsparcia zewnętrznego w nawiązywaniu współpracy z przedsiębiorstwami ze Specjalnych Stref Ekonomicznych.

Wynik ten potwierdza przytaczane już w tym opracowaniu głosy dotyczące tego, że placówki edukacyjne w ogóle potrzebują wsparcia zewnętrznego przy nawiązywaniu współpracy z przedsiębiorstwami.

Potrzeby w zakresie wsparcia zewnętrznego przy nawiązywaniu współpracy szkół z przedsiębiorstwami ze Specjalnych Stref Ekonomicznych

Wskazywane potrzeby:

1) pośredniczenie w kontaktach:

- pomoc w nawiązywaniu kontaktów;
- organizowanie spotkań z firmami, które deklarują chęć współpracy ze szkołą (spotkań z zarządami stref i przedstawicielami firm);
- zaangażowanie się w nawiązywanie kontaktów organu prowadzącego szkołę;
- wsparcie wojewódzkiego urzędu pracy i powiatowych urzędów pracy;
- uruchomienie regionalnej instytucji koordynującej;

2) przekazywanie informacji:

- tworzenie bazy firm chętnych do współpracy ze szkołami kształcącymi w danych zawodach;
- przekazywanie informacji o sposobach i możliwościach współpracy;
- przekazywanie informacji o możliwości skierowania uczniów na praktyki zawodowe, liczbie oferowanych miejsc i potrzebnych zawodach;
- przekazywanie informacji szkołom na temat specyfiki działania stref ekonomicznych i przedsiębiorstw wchodzących w ich skład;

3) badania rynku;

- badanie planów rozwojowych firm w celu dostosowania kierunków kształcenia do zapotrzebowania rynku pracy;

4) wsparcie finansowe;

- finansowanie praktyk/staży dla uczniów oraz kosztów opiekunów praktyk/staży ze środków EFS (realizowane w firmach należących do SSE);
- dofinansowanie wszelkich działań prowadzonych w zakresie współpracy.

Pozostałe opinie dotyczące obszaru współpracy szkół z przedsiębiorstwami

Na zakończenie badania poproszono respondentów o wyrażenie dodatkowych opinii dotyczących współpracy szkół z przedsiębiorstwami. Odpowiedzi zostały udzielone w formie otwartej. Prezentowane są poniżej w następujących grupach zagadnień:

1) znaczenie zaangażowania pracodawców w organizację procesu dydaktycznego:

- istotna jest współpraca szkół z pracodawcami na wszystkich poziomach od planowania pracy dydaktycznej po system egzaminowania; udział pracodawców w systemie egzaminowania zapewnia lepsze efekty kształcenia; współpraca szkół zawodowych z przedsiębiorcami w zakresie organizacji procesu dydaktycznego jest konieczna i niezbędna;
- programy nauczania nie są dostosowane do praktycznej nauki zawodu, często występują rozbieżności pomiędzy podstawą programową a oczekiwaniami pracodawców; ważny jest rozwój współpracy poprzez zaangażowanie pracodawców w tworzenie programów nauczania, co spowoduje ich większe włączenie się w organizację procesu nauczania;
- konieczne jest wzmocnienie działań na rzecz zwiększenia partycypacji zakładów pracy w formy kształcenia uczniów;
- firmy powinny opracować rekomendacje, w których określą, jakich kompetencji powinny uczyć szkoły;
- proces dydaktyczny powinien być tak zorganizowany, by pracodawcy mogli skutecznie przygotować ucznia do pracy w rzeczywistych warunkach pracy, by ponosili za to większą odpowiedzialność, ale by jednocześnie przyjęcie ucznia na zajęcia praktyczne było dla nich bardziej opłacalne zarówno w sensie finansowym, jak i organizacyjnym; korzyści wynikające dla firm: wpływ na kształcenie dzisiejszych uczniów a jutrzejszych pracowników firmy; kuźnia przyszłych kadr; promocja firm; pomysły, rozwiązania, innowacyjność płynąca od młodych ludzi, przyszłych pracowników lub przedsiębiorców; wzmocnienie wizerunku firm jako podmiotów odpowiedzialnych społecznie;
- efektywna współpraca szkół z przedsiębiorcami jest źródłem korzyści dla wszystkich zaangażowanych stron; widoczne są one zarówno w krótkim okresie, jak i w dłuższej perspektywie; dzięki tej współpracy nastąpi poznanie zakresu i jakości kształcenia młodzieży w zawodach i kierunkach istotnych z perspektyw rozwoju firmy oraz da możliwość wcześniejszego przygotowania absolwentów szkół do podjęcia pracy w przedsiębiorstwie; informacje o umiejętnościach i wiedzy uczniów, którzy wchodzi na rynek pracy, podnosi efektywność rekrutacji prowadzonej przez przedsiębiorstwa; zatrudniając ponadprzeciętnie zdolnych praktykantów lub stażystów, pracodawcy podnoszą efektywność swoich firm, gdyż uzyskują wydajnych pracowników za rynkową stawkę płac, często niższą od ich produktywności; skala tych korzyści zależy istotnie od obowiązujących regulacji prawnych na danym rynku pracy;
- współpraca z przedsiębiorcami jest konieczna do właściwego, w pełni zrealizowanego procesu kształcenia uczniów; jedynie praca w realnych warunkach pozwala na nabycie wiedzy i umiejętności na poziomie wymaganym przez potencjalnych pracodawców; istotna jest również współpraca na poziomie przedsiębiorstwo – nauczyciel teoretycznych przedmiotów zawodowych z uwagi na to, iż wiedza

nauczycieli nabyta podczas studiów rozbiega się z upływem czasu z technologią stosowaną w procesach projektowania i produkcji;

- współpraca daje możliwość dostosowania warunków nauczania do rzeczywistych wymogów, jakie stawia reforma i rynek pracy;

2) nastawienie pracodawców do udziału w organizacji procesu kształcenia:

- w regionie Podkarpacia przedsiębiorcy wykazują bardzo małe zainteresowanie organizacją procesu dydaktycznego w szkole;
- problemem jest słaba znajomość organizacji kształcenia zawodowego, w tym klasyfikacji zawodów, zasad uzyskiwania poszczególnych kwalifikacji zawodowych, podstaw programowych; z tego wynika brak korelacji między oczekiwaniami pracodawców a umiejętnościami absolwentów;
- pracodawcy posiadają małą świadomość, w jakim stopniu mogą wpływać/wpływają na poziom wyników na egzaminach zawodowych;

3) proces nawiązywania współpracy szkół z przedsiębiorstwami:

- współpraca wynika najczęściej z prywatnych kontaktów dyrekcji szkół z właścicielami lub dyrektorami firm;
- organizowanie współpracy z pracodawcami jest niezbędne dla młodzieży kształcącej się w kierunkach zawodowych, jednak szkoły pozostawione są same w zakresie poszukiwania pracodawców do współpracy;
- ze względu na wysokie bezrobocie, niski poziom zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, niewielką ilość ofert w powiatowych urzędach pracy, istotne byłoby koordynowanie działań na rzecz współpracy szkół z pracodawcami i zatrudniania absolwentów na terenie regionu;
- młodzież powinna mieć możliwość uzyskania takiego wykształcenia, by było ona atrakcyjne na rynku pracy nie tylko w powiecie, ale i w kraju; szkoła powinna mieć możliwość współpracy z pracodawcami również w innych powiatach i województwach; potrzebna do tego jest zarówno współpraca pracodawców, jak i władz, które mają wpływ na kształt szkolnictwa zawodowego;
- w polskim systemie edukacyjnym nie ma wypracowanego systemowego modelu współpracy szkół zawodowych z przedsiębiorstwami produkcyjnymi, przedsiębiorstwami świadczącymi usługi oraz innymi instytucjami rynku pracy; jeśli nawet potrafimy wskazać wiele bardzo pozytywnych lokalnych przykładów, to niestety nie jest to powszechne; szkoła zawodowa najczęściej oczekuje od przedsiębiorcy "przyjęcia" ucznia na praktykę lub praktyczną naukę zawodu, a nierzadko prosi także o pomoc finansową (np. w formie gotówki lub przekazania maszyn i urządzeń); niezbyt powszechne jest tworzenie klas patronackich, czy też udział pracodawców w modyfikacji programów nauczania, aby bardziej przystosować je do rzeczywistych wymogów rynku pracy; niezbyt częstym przypadkiem jest inicjatywa ze strony zakładu pracy zmiierzająca do nawiązania współpracy ze szkołą, a jeśli już występuje, to ma charakter incydentalny; dosyć powszechny jest natomiast problem podnoszony przez przedsiębiorców, polegający na trudnościach w zdobyciu dobrze wykwalifikowanej kadry wywodzącej się spośród absolwentów szkół zawodowych; problem ten jest wynikiem innych oczekiwań szkół w stosunku do ucznia w związku z wymaganiami egzaminacyjnymi, a innych oczekiwań ze strony pracodawców, którzy wyrażają pogląd, że zaraz po ukończeniu szkoły uczeń powinien być przygotowany do wejścia na rynek pracy – jest to niemożliwe; tak naprawdę możemy jedynie skrócić okres adaptacji do osiągnięcia wymaganej sprawności na określonym stanowisku pracy; temu celowi będą służyć m.in. następujące działania (zdefiniowane w Konkursie w ramach działania 9.4 RPO WP): modyfikacja programów nauczania, która uwzględni dodatkowe treści i umiejętności wskazane przez pracodawców; dodatkowe zajęcia dla uczniów według programów nauczania zaproponowanych przez przedsiębiorców, którzy dodatkowo będą wspierać nauczycieli w realizacji tych zajęć; staże uczniów w zakładach pracy; obowiązkowe krótkie staże dla nauczycieli zawodu w zakładach pracy – ich częstotliwość powinna zależeć od specyfiki zawodu (w dziedzinach "nowoczesnych technologicznie" powinno się to odbywać częściej);

4) niestabilność rynku pracy:

- współpraca jest bardzo skomplikowana, ponieważ rynek pracy jest niestabilny i szybko się zmienia; szkołom trudno jest opracować strategię rozwoju dopasowaną do realiów;
- w małych miejscowościach brakuje firm nowoczesnych i innowacyjnych, z którymi współpraca poszerzałaby znacząco wiadomości i umiejętności zawodowe uczniów;

5) mechanizmy wspierające współpracę:

- pracodawcy zaczynają dostrzegać korzyści wynikające ze współpracy ze szkołami zawodowymi; wskazanym byłoby wzmocnienie tych korzyści poprzez mechanizmy wspierające przedsiębiorców otwartych na współpracę (m.in. korzyści finansowe, ulgi);
- przedsiębiorcy chętnie podejmą współpracę ze szkołami w zakresie organizacji procesu dydaktycznego, ale musi się im to opłacać; niekoniecznie należy przez to rozumieć tylko wymiar finansowy; rozwiązania prawno-skarbowe powinny regulować te relacje; to firmy winny starać się o uczniów na praktyki; to firmy winny spełniać kryteria techniczne, aby u siebie realizować praktyki;

6) baza dydaktyczna szkół:

- nadal brakuje odpowiedniego wyposażenia szkół w nowoczesny sprzęt do praktycznej nauki zawodu;

7) kursy:

- należy kontynuować formę kursów wyposażających uczniów w dodatkowe umiejętności;

8) kształcenie dualne:

- najlepsze efekty przynosi wprowadzanie elementów kształcenia dualnego, czyli praktyki realizowane po stronie pracodawcy, a teoria po stronie szkoły;

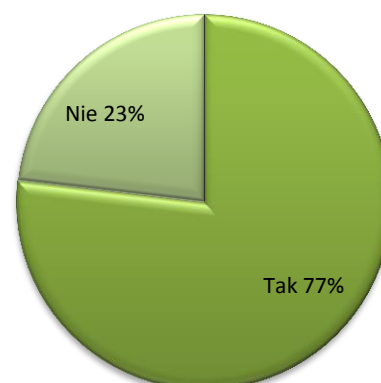
9) współpraca z pracodawcami a promocja szkoły:

- szkoła mocno aktywizuje swoje działania zawierając umowy o współpracy ze znanymi na rynku pracodawcami; jest to zarazem skuteczna forma promowania szkoły w lokalnym środowisku, przyciągająca uczniów.

CZĘŚĆ II Plany rozwojowe szkół zawodowych

Informacje ogólne

77% respondentów potwierdza posiadanie przez szkoły planów rozwojowych. Jest to o tyle istotne, że uruchomienie środków EFS w ramach perspektywy lat 2014-2020 (Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014-2020), zgodnie z *Wytycznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020*, uzależnione jest od przygotowania planu rozwoju szkoły ubiegającej się o wsparcie, zatwierdzonego przez organ prowadzący. Tylko jeden respondent wskazał, że plan jest w trakcie opracowywania dla potrzeb projektu.

Respondentów poproszono o wskazanie sposobu zatwierdzenia planu rozwojowego szkoły.

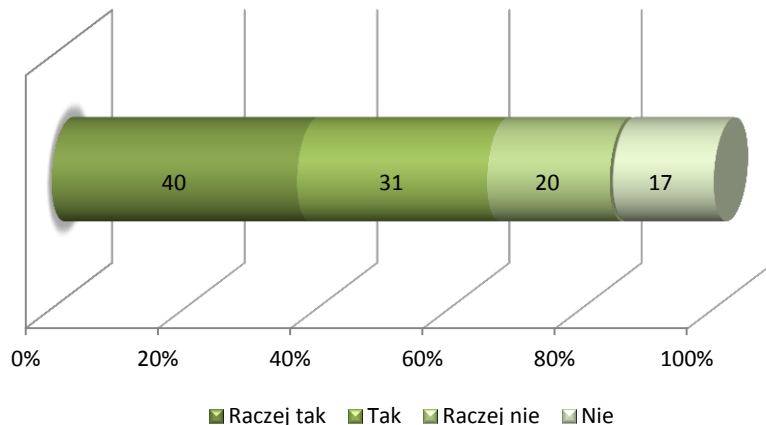

Analiza wykazała, że plany rozwojowe są opracowywane i zatwierdzane na poziomie poszczególnych szkół/zespołów szkół. W 68 przypadkach (81,2%) plan rozwojowy zatwierdzany był uchwałą rady pedagogicznej danej szkoły. W pozostałych przypadkach bezpośrednio decyzją dyrektora oraz na skutek przedstawienia koncepcji pracy szkoły na Radzie Pedagogicznej i zatwierdzenia przez dyrektora.

Żaden z respondentów nie wskazał udziału osób/instytucji zewnętrznych w zatwierdzeniu planu rozwojowego. Rezygnacja z udziału osób spoza szkoły w opracowaniu, a zwłaszcza zatwierdzeniu planu rozwoju, ma dwojaki skutek: po pierwsze powoduje zamknięcie dopływu pomysłów i wizji do hermetycznego środowiska nauczycieli danej szkoły, którym może być trudno wyjść poza wieloletnie przyzwyczajenie do stanu bieżącego rozwoju szkoły, po drugie odseparowuje szkołę od pozostałych szkół i placówek oświatowych, choćby podległych temu samemu organowi prowadzącemu i pozbawia organ prowadzący możliwości koordynowania rozwoju sieci szkół o profilu zawodowym. Natomiast, w przypadku przyjęcia strategii rozwoju szkolnictwa na terenie powiatu, plany rozwojowe szkół mogłyby realizować z góry przyjęty kierunek działań.

Wsparcie zewnętrzne dla szkół w zakresie opracowywania planów rozwojowych

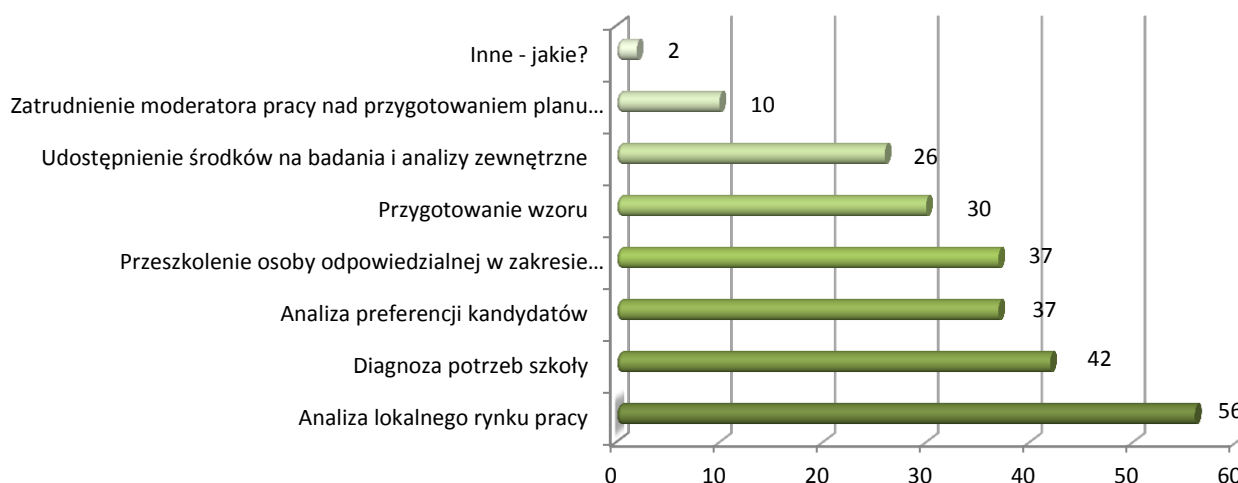
Respondentów zapytano, czy w opracowaniu planu rozwoju oczekują wsparcia zewnętrznego. Większość z nich odpowiedziała pozytywnie.

71 respondentów (65,7%) oczekiwali wsparcia zewnętrznego w opracowaniu planu rozwoju. Nie ma wyraźnej różnicy w grupie respondentów, w których szkole został już lub jeszcze nie został opracowany plan rozwoju – wsparcia oczekiwali odpowiednio 65,1% oraz 68,0% respondentów z tych grup.

Potrzeby dotyczące wsparcia zewnętrznego dla szkół w zakresie opracowywania planów rozwojowych

Respondenci, którzy oczekiwali wsparcia w zakresie opracowania planu rozwoju szkoły zostali poproszeni o wskazanie, jakie wsparcie byłoby zasadne.

Trzy pierwsze, najczęściej wybierane odpowiedzi dotyczą przygotowania opracowań merytorycznych: analizy lokalnego rynku pracy (ponad połowa wszystkich respondentów – 56 osób), analizy preferencji kandydatów do szkoły ponadgimnazjalnej (37 osób), diagnozy potrzeb szkoły, która stanowi element opracowania planu rozwoju (42 osoby).

Odrębne wskazanie w kafeterii dotyczyło udostępniania środków na badania i analizy zewnętrzne, jednak było ono wybierane rzadziej (26 wskazań). Można to tłumaczyć zarówno niechęcią do dodatkowej pracy związanej

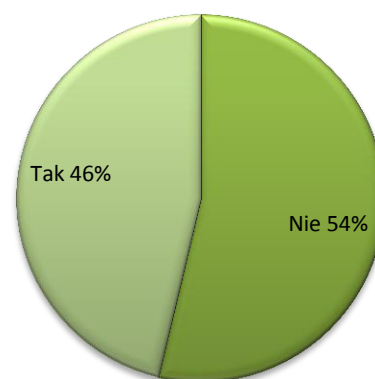
z aplikowaniem i rozliczaniem przyznaných środków, jak i do samodzielnego określenia oczekiwań co do analizy: zakresu zamówienia i odbioru raportu. Przedstawiciele szkół wyraźnie częściej woleliby, aby powyższe analizy zostały wykonane przez podmioty zewnętrzne.

Wsparcie o charakterze technicznym jest oczekiwane przez zdecydowanie mniejszą grupę respondentów. Przeszkolenia osoby odpowiedzialnej w zakresie przygotowania planu rozwoju oczekiwałoby 37 respondentów, przygotowania wzoru planu rozwoju – 30, zatrudnienia moderatora pracy nad przygotowaniem planu rozwoju – 10.

Wśród „innych” oczekiwań znalazła się jedynie współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, jednak sposób wykorzystania tej współpracy w celu przygotowania planu rozwoju nie został wyjaśniony.

Trudności w opracowywaniu planów rozwojowych szkół

46% respondentów widzi trudności w opracowaniu planu rozwoju szkoły. Osoby te wskazały rodzaje trudności, jakie zauważają w tym procesie. Pytanie miało charakter otwarty, respondenci wielokrotnie wskazywali kilka wątków w swoich wypowiedziach.

Wśród odpowiedzi pojawiły się zagadnienia dotyczące:

1) analiz rynku pracy:

- brak analiz rynku pracy (w tym długoterminowych);
- brak analiz preferencji kandydatów;
- mało przewidywalny rynek pracy, duża płynność zawodów na rynku pracy;
- brak analiz na temat umiejętności i kompetencji wymaganych przez pracodawców;
- brak analiz losów absolwentów;

2) trudności rynku edukacyjnego:

- brak stabilności w prawie oświatowym, niejasności związane z planowaną reformą szkolnictwa;
- brak stabilnej sytuacji na rynku edukacyjnym w zakresie popytu na usługi edukacyjne (niż demograficzny);

3) trudności technicznych – w odniesieniu do osób i instytucji:

- brak jednolitych narzędzi i wzorów planu rozwoju szkoły, brak doprecyzowania, czym jest taki plan;
- brak szkoleń dla osób, które przygotowują plan rozwoju, brak przeszkolonych osób;
- trudności ze wskazaniem osoby/osób, które miałyby przygotować plan;
- zbyt mała wiedza z tego zakresu;

4) braku wsparcia/współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym:

- brak wsparcia ze strony podmiotów zewnętrznych;
- trudności z zaangażowaniem do pracy nad programem rozwoju szkoły wszystkich środowisk, w szczególności rodziców i młodzieży;
- brak wsparcia ze strony osób bądź instytucji zajmujących się tworzeniem profesjonalnej strategii rozwoju;
- nie wszystkie elementy planowania rozwoju szkoły zależą tylko od nauczycieli i szkoły;

5) braku wsparcia/współpracy z organem prowadzącym:

- brak określonej polityki rozwoju szkół przez organ prowadzący; niewystarczające wsparcie ze strony organu prowadzącego w tym zakresie;
- brak udziału w tworzeniu planu rozwoju Jednostki Samorządu Terytorialnego (gminy, powiatu);

6) obiektywnych trudności rozwojowych szkoły:

- ograniczone środki finansowe placówki, które uniemożliwiają jej rozwój w zakresie uruchomienia nowych kierunków kształcenia, modernizacji i remontów bazy lokalowej, utworzenia lub doposażenia pracowni, doskonalenia zawodowego nauczycieli itp.; brak środków finansowych na realizację planowanych celów;
- niestabilna sytuacja szkoły (m.in. brak stabilności w zakresie zarządzania szkołą – powołanie p. o. dyrektora, słaba kondycja finansowa szkoły);
- mały nabór do szkoły;

7) pracodawców i rynku pracy:

- zbyt małe otwarcie pracodawców na współpracę w zakresie np. modyfikacji treści nauczania w celu lepszego dopasowywania;
- duża inercja szkół – dopiero po kilku latach szkoła wypuści absolwentów, których pracodawca oczekuje w krótkiej perspektywie;
- brak miejsc pracy dla absolwentów szkoły;

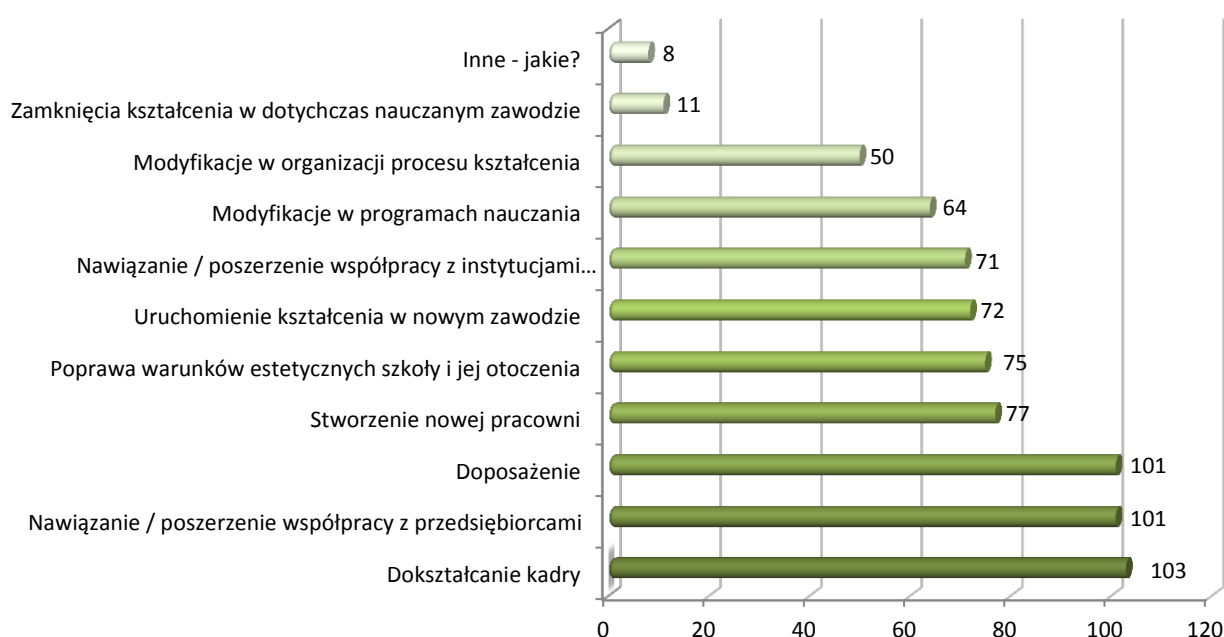
8) braku pomysłów na rozwój:

- problemy z określeniem obszarów do rozwoju;
- nieumiejętność/niechęć wobec identyfikowania problemów w różnych obszarach funkcjonowania placówki;
- trudności w określaniu koniecznego doksztalcania nauczycieli w perspektywie kilku lat;

9) niechęci bądź braku potrzeby opracowywania planu rozwoju szkoły:

- bierna postawa większości nauczycieli, niewiele osób podejmuje dodatkową, nieodpłatną pracę przy opracowywaniu takiego dokumentu; krytyka środowiska nauczycielskiego niechętnego zmianom;
- dyrekcja szkoły posiada diagnozy potrzeb szkoły oraz wszystkie materiały potrzebne do opracowania planu, ale nie umie (nie chce) powiązać tego wszystkiego w jedną całość;
- brak dystansu do szkoły jako miejsca, w którym się pracuje.

Plany rozwojowe podkarpackich szkół

Odnosząc się do faktycznych planów rozwojowych szkół w najbliższych 3 latach niemal wszyscy respondenci wskazali na podnoszenie kwalifikacji nauczycieli (103 osoby, tj. 95,4%), nawiązywanie/poszerzanie współpracy z przedsiębiorcami oraz zakup wyposażenia (101 osób, tj. 93,5%). Plany obrazujące bardziej skonkretyzowane działania przedstawiła mniejsza grupa respondentów, dotyczyły one: uruchomienia konkretnej pracowni kształcenia (77 osób, tj. 71,3%), wykonania inwestycji związanych z poprawą warunków estetycznych szkoły i jej otoczenia (75 osób, tj. 69,4%). Liczba odpowiedzi wskazuje na to, że działania te nie znajdują się wśród najwyższych priorytetów w planach dyrekcji szkół.

72 respondentów (66,7%) wskazuje na plany uruchomienia kształcenia w następujących zawodach:

- technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej (8 wskazań),
- technik przemysłu mody (7) – zmiana nazwy dotychczasowego zawodu technika technologii odzieży,
- kierowca mechanik (6) – zawód wprowadzony do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 listopada 2015 r. (Dz.U.2015.1873),
- technik spedytor (6),
- technik logistyk (4),
- fototechnik (3),
- monter elektroniki (3),
- sprzedawca (3),
- kucharz (3),
- technik chłodnictwa i klimatyzacji (3),
- fryzjer (2),
- monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych (2),
- technik analityk (2),
- technik bezpieczeństwa i higieny pracy (2),
- technik lotniskowych służb operacyjnych (2),
- technik mechatroniki (2),
- technik organizacji reklamy (2),
- technik technologii ceramicznej (2),
- technik teleinformatyki (2),
- technik geodeta (1),
- betoniarz-zbrojarz (1),
- cieśla (1),
- cukiernik (1),
- drukarz (1),
- elektryk (1),
- florysta (1),
- kamieniarz (1),
- kelner (1),
- mechanik motocyklowy (1),
- monter mechatroniki (1),
- monter systemów rurociągowych (1),
- monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie (1),
- muzyk (1),
- operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego (1),
- pracownik pomocniczy obsługi hotelowej (1),
- rolnik (1),
- stolarz (1),
- ślusarz (1),
- tancerz (1),
- technik administracji (1),
- mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych (1),
- technik cyfrowych procesów graficznych (1),
- technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych (1),
- technik elektroenergetyki transportu szynowego (1),
- technik elektryk (1),
- technik gazownictwa (1),
- technik hotelarstwa (1),
- technik informatyki (1),
- technik inżynierii środowiska i melioracji (1),
- technik kosmetolog (1),
- technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki (1),
- technik obsługi turystycznej (1),
- technik ochrony środowiska (1),
- technik odlewnik (1),
- technik procesów drukowania (1),
- technik rachunkowości (1),
- technik technologii chemicznej (1),
- technik technologii szkła (1),
- technik technologii żywności (1),
- technik telekomunikacji (1),
- technik transportu kolejowego (1),
- technik eksploatacji portów i terminali (1),
- technik urządzeń sanitarnych (1),
- technik winiarstwa i enoturystyki (1),
- technik żywienia i usług gastronomicznych (1),
- wędliniarz (1).

Tylko 11 respondentów (10,2%) wskazało na plany zamknięcia nauczania w zawodach:

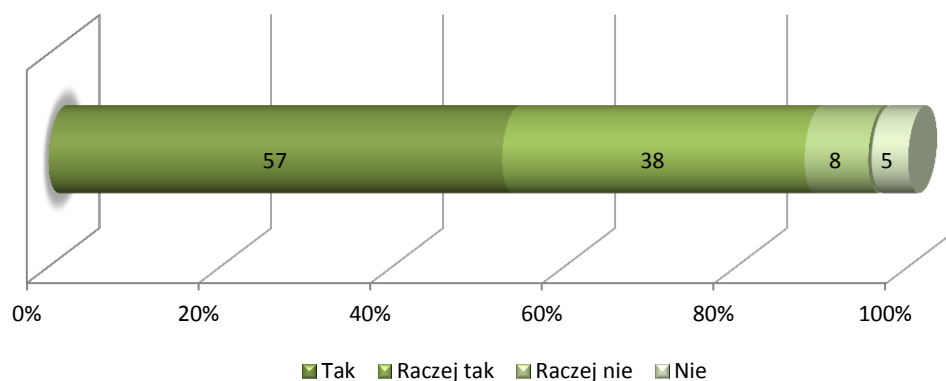
- technik technologii odzieży (4) – zmiana dotychczasowej nazwy zawodu na technika przemysłu mody,
- cukiernik (1),
- elektromechanik pojazdów samochodowych (1),
- opiekun medyczny (1),
- pracownik pomocniczy obsługi hotelowej (1),
- technik architektury krajobrazu (1),
- technik cyfrowych procesów graficznych (1),
- technik ekonomista (1),
- technik logistyk (1),
- technik ochrony środowiska (1),
- technik technologii drewna (1),
- technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej (1).

Z powyższego zestawienia wynika, że:

- występują zawody, których otwarcie planuje się w kilku szkołach równocześnie;
- 6 zawodów planuje się równocześnie do otwarcia i zamknięcia;
- w przypadku technika cyfrowych procesów graficznych plan otworzenia i jednocześnie plan zamknięcia zawodu zgłosiły 2 szkoły z terenu tego samego miasta na prawach powiatu,
- w przypadku technika urządzeń i systemów energetyki odnawialnej plan otworzenia kształcenia w zawodzie zgłosiły 3 szkoły z terenu tego samego miasta na prawach powiatu.

System wsparcia doradców zawodowych dla młodzieży w planach rozwojowych szkół

Znacząca większość respondentów (88,0%) widzi zasadność uwzględnienia w planach rozwojowych systemu wsparcia doradców zawodowych dla młodzieży.

Respondenci popierający wsparcie dla takiego systemu podawali następujące uzasadnienia:

1) odniesienie do rynku pracy:

- potrzeba wyposażenia młodzieży w informacje o możliwych ścieżkach kariery zawodowej, o perspektywach zatrudnienia; pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej; pomoc w świadomym podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych zgodnie z własnymi predyspozycjami i wymaganiami rynku pracy;
- konieczność badania predyspozycji zawodowych jako instrument pomocy w wyborach edukacyjnych i zawodowych;
- potrzeba wsparcia w zakresie rozwijania umiejętności aktywnego poszukiwania pracy;
- wyposażenie w wiedzę i kompetencje w zakresie podejmowania własnej działalności gospodarczej;

- potrzeba analizowania i ewentualnie korygowania ścieżki rozwoju zawodowego na każdym etapie kształcenia;

2) konieczność zapewnienia doradztwa edukacyjno-zawodowego dla gimnazjalistów:

- ogromna potrzeba doradztwa zawodowego na poziomie gimnazjum (skutkiem braku są zmiany kierunku kształcenia przez uczniów świadczące o zmianach preferencji uczniów w trakcie podjętego już kształcenia zawodowego);
- konieczność wsparcia doradczego na poziomie gimnazjum, by zminimalizować zjawisko przypadkowości wyborów;

3) możliwość wsparcia polityki rozwojowej szkoły:

- doradca zawodowy może przeprowadzić analizę potrzeb szkoły w zakresie funkcjonowania i tworzenia kierunków nauczania w zawodzie; doradca może wpływać na uaktualnianie specjalności w zawodach, które planuje się zgodnie z potrzebami rynku pracy; wiedza doradców na temat rynku pracy jako wsparcie dla szkoły w dostosowaniu oferty do rzeczywistych wymogów;
- doradcy zawodowi mogą widzieć aspekty szkolnictwa z innej perspektywy, niż tylko "szkolna";
- wsparcie doradcy zawodowego pomogłoby modyfikować bądź poszerzać współpracę szkoły z pracodawcami z poszczególnych branż, u których młodzież mogłaby odbywać praktykę zawodową;

4) rozwój ucznia:

- rozwijanie motywacji;
- efektem wprowadzenia spójnych działań w zakresie doradztwa zawodowego będzie dokonywanie przez młodzież świadomych wyborów edukacyjno-zawodowych, planowanie przyszłości w sposób perspektywiczny, wzrost wiedzy na temat rynku pracy;

5) ogólnie wyrażana potrzeba wsparcia:

- zagadnienia dotyczące doradztwa zawodowego stanowią ważny element pracy dydaktycznej;
- konieczność wdrożenia systemowego (nie tylko doraźnego) wsparcia młodzieży w zakresie doradztwa.

Jednocześnie pojawiły się (choć wyraźnie mniej liczne) głosy negujące zasadność wspierania takiego systemu, które wskazywały na:

1) dokonany już wybór zawodu:

- uczeń wybierając szkołę ponadgimnazjalną decyduje się na wybór zawodu, w szkole ponadgimnazjalnej jest już za późno na działania doradców zawodowych, ponieważ młodzież wybrała już zawód;
- młodzież, która uczęszcza do szkół zawodowych już dokonała wyboru zawodu i zazwyczaj kierunek studiów pokrywa się z kierunkiem kształcenia w szkole średniej;

2) trudności natury organizacyjnej:

- brak możliwości utworzenia etatu doradcy zawodowego w placówce;
- szkoła nie posiada planu;

3) brak potrzeby wsparcia ze względu na to, że doradztwo już funkcjonuje:

- pedagodzy szkolni prowadzą we współpracy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną badania preorientacji zawodowej dla uczniów klas maturalnych oraz spotkania z doradcami zawodowymi z Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej;
- doradztwo zawodowe prowadzone jest na poziomie nauki w gimnazjum;

4) specyficzne potrzeby uczniów szkół specjalnych:

- ze względu na specyfikę możliwości psychofizycznych i tym samym potrzeb młodzieży, która kształci się w Zasadniczej Szkole Zawodowej Specjalnej, systemem wsparcia w zakresie dalszych wyborów edukacyjnych i zawodowych obejmuje ją zespół psychologów.

Pozostałe opinie dotyczące planów rozwojowych szkół

Respondenci na koniec zostali poproszeni o podzielenie się wszelkimi innymi informacjami i uwagami odnośnie tematu badania. Swobodne wypowiedzi respondentów podkreślają kilka znaczących tematów:

1) konieczność odniesienia planów rozwojowych szkół do rynku pracy:

- dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy; ważna analiza rynku pracy;
- dotychczasowe planowanie rozwoju szkoły opiera się na podstawie posiadanej kadry i bazy, ale brak jest profesjonalnego podejścia do powyższego zagadnienia i powiązania z rynkiem pracy;

2) kształcenie na potrzeby rynku pracy:

- w planie rozwoju szkoły zwrócić uwagi na korelację międzyprzedmiotową, zdobywanie dodatkowych uprawnień i kształcenie umiejętności praktycznych (gł. u pracodawców);
- konieczne są rozwiązania ustawowe/systemowe regulujące kształcenie zawodowe uczniów przez pracodawców i przedsiębiorców;
- w rozwoju szkolnictwa zawodowego należy zwrócić szczególną uwagę na innowacyjność, nie tylko rozumianą jako inwestycję w nowe technologie, ale opartą na poszukiwaniu kierunków kształcenia dających możliwość samodzielnej pracy w określonym zawodzie; bardzo ważne jest uatrakcyjnienie kształcenia w poszczególnych zawodach przez wprowadzenie innowacji pedagogicznych;
- zwrócić uwagi na uwzględnienie w planach kształcenia dualnego;

3) potrzeba tworzenia narzędzi finansowych wspierających rozwój szkół:

- ograniczeniem w planowaniu jest brak środków na poprawę bazy dydaktycznej; należy tworzyć warunki do podnoszenia jakości pracy szkoły, a tym samym jakości kształcenia (potrzebne środki finansowe na poprawę bazy dydaktycznej);
- gdyby szkoła mogła odnieść się do dłuższej perspektywy finansowej, mogłaby planować nowe kierunki kształcenia (obecnie pozostaje planowanie w perspektywie roku);
- postulat respektowania planów finansowych sporządzanych przez szkoły przez organ prowadzący;

4) konieczność współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym:

- planowanie rozwoju szkół powinno odbywać się we współpracy szkoły, organu prowadzącego, instytucji rynku pracy, pracodawców, uczniów i ich rodziców (ważne są inicjatywy podejmowane w tym zakresie; szkoły powinny mieć wsparcie w tym zakresie);
- wiele aspektów pracy szkoły nie zależy wyłącznie od decyzji szkoły, dlatego proces planowania jest trudny i mało efektywny (plany muszą być mocno korygowane);

5) przeszkodą rozwoju niestabilny system edukacji:

- planowanie rozwoju szkoły utrudnia niestabilny system edukacji (m.in. częste zmiany podstaw programowych, brak niektórych zawodów na liście ministerialnej MEN, pomieszczenie obszarów kształcenia w niektórych zawodach);
- planowanie rozwoju szkół jest utrudnione ze względu na niż demograficzny;

6) potrzeba opracowania planów rozwojowych:

- posiadanie koncepcji rozwoju szkoły jest jednym z warunków skuteczności działania, pozwala na płynne funkcjonowanie szkoły (należy określić cele oraz środki i działania, które doprowadzą do ich osiągnięcia; wiąże się to z myśleniem o przyszłości);
- w chwili obecnej istnieje konieczność opracowania planów rozwojowych przez szkoły zawodowe;

7) konieczność odniesienia do strategii wyższego szczebla:

- wdrażanie nowych kierunków kształcenia zawodowego zgodnie ze strategią rozwoju gospodarczego miasta, gminy, powiatu;
- planowanie rozwoju szkół powinno wynikać z bieżącej polityki edukacyjnej państwa i regionów, w związku z tym konieczne jest przy planowaniu zapoznanie się z szeregiem dokumentów, m.in. tych strategicznych;
- plan rozwoju szkoły jako dokument jest nierealny, jeśli uwzględnia wyłącznie aspiracje szkoły; powinien uwzględniać plany organu prowadzącego w zakresie lokalnej strategii oświatowej.

Wnioski z analizy opracowanych planów rozwojowych poszczególnych szkół zawodowych

Spośród wszystkich respondentów, którzy w ramach badania stwierdzili, że w ich szkole/placówce został przyjęty plan rozwoju, link lub deklarację przesłania planu rozwoju drogą e-mail przekazało 18 respondentów. Dodatkowo zweryfikowano zawartość stron internetowych wszystkich szkół i placówek, których przedstawiciele brali udział w badaniu, pod kątem dostępności aktualnych dokumentów o charakterze strategiczno-planistycznym (analizowano dokumenty, których okres obowiązywania w momencie prowadzenia badania jeszcze się nie zakończył, czyli obejmujące co najmniej 2015 r.). Pozwoliło to na zebranie 25 dokumentów, których treść została poddana analizie. 2 z nich dotyczą specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, charakteryzujących się odmienną specyfiką pracy.

Nie analizowano planów doskonalenia zawodowego nauczycieli (jednocześnie ich dostępność była sporadyczna). Warto nadmienić, że podstawowe założenia dotyczące kształcenia kadry powinny być ujmowane w planach rozwojowych placówek, natomiast plany doskonalenia zawodowego nauczycieli są dokumentami operacyjnymi.

W części przypadków na stronach internetowych szkół/placówek dostępne były roczne koncepcje pracy szkół, jednak były to dokumenty o charakterze organizacyjnym (zawierały głównie kalendarium roku szkolnego) i nie były brane pod uwagę w badaniu.

Analiza zawartości planów rozwoju jest istotna zarówno z punktu widzenia opisu działań realizowanych aktualnie w szkołach (wynikających z diagnozy, analizy SWOT itp.), jak i pod kątem ujętych w nich planów na przyszłość.

Weryfikacji poddano wszystkie zapisy, które bezpośrednio wiązały się z kształceniem zawodowym. Treści dotyczące innych obszarów, m.in. kształcenia ogólnego, rozwoju fizycznego uczniów, funkcji wychowawczych szkoły, zostały pominięte.

Cytaty z analizowanych dokumentów zapisano kursywą (pisownia oryginalna).

Okres obowiązywania

Najczęściej plany przygotowywane są w perspektywie 5-letniej (12 – niemal połowa przypadków) lub 4-letniej (5 przypadków). Pojawił się też: 1 plan 7-letni, 2 plany 3-letnie oraz 3 plany roczne. W 2 przypadkach dokumenty planistyczne nie zostały określone w czasie, co oznacza brak możliwości sprawdzenia stopnia ich realizacji i rozmycie założeń.

Kształcenie nauczycieli

Odniesienie do kształcenia nauczycieli, które bezpośrednio wiązałoby się z kształceniem zawodowym (poza ogólnikami dotyczącymi podnoszenia kwalifikacji kadry danej instytucji) pojawiły się w 7 dokumentach:

- w 5 dokumentach odniesienia te dotyczyły uprawnień egzaminatorów, np.:
 - zadania: *uzyskanie przez nauczycieli zawodu uprawnień do przeprowadzania egzaminów zewnętrznych zgodnie z nową podstawą programową;*
 - zadania: *uzyskanie przez nauczyciela języka angielskiego uprawnień do przeprowadzania egzaminów zewnętrznych w technikum;*
 - SWOT słabe strony: *nie wszyscy nauczyciele, którzy mogą zdobyć uprawnienia egzaminatora, podejmują starania do ich uzyskania.*
- jedynie w 3 dokumentach znalazły się zapisy, które bezpośrednio odwoływały się do kwalifikacji nauczycieli przedmiotów zawodowych, choć i one cechowały się dużą ogólnością:
 - zadania: *pozyskiwanie i podnoszenie kwalifikacji nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących oraz nauczycieli przedmiotów zawodowych;*
 - zadania: *przeгляд zasobów kadrowych w związku z planowanym rozwojem szkoły (m.in. wprowadzenie nowych zawodów);*

- cel: *współpraca z Doliną Lotniczą w ramach CEKSO; formy realizacji: uczestnictwo w formach kwalifikacyjnych i doskonalących (zapis dotyczy obszaru kształcenia nauczycieli);*
- w tym ostatnim przypadku widoczne jest również odniesienie do współpracy z przedsiębiorcami w obszarze podnoszenia kwalifikacji zawodowych nauczycieli – był to jedyny taki zapis w analizowanych dokumentach.

Współpraca z przedsiębiorcami

Wbrew oczekiwaniom odniesienie do współpracy z przedsiębiorcami w większości analizowanych dokumentów strategicznych nie pojawia się w ogóle (nawet w kontekście analizy otoczenia, czy wskazania problemów w obszarze współpracy), mimo tego, że firmy te są interesariuszami analizowanych szkół i placówek – podmiotami, których aktywność mogłaby mieć na nie znaczący wpływ.

W 10 dokumentach (mniej niż w co drugim) znalazły się zapisy, które można interpretować w kontekście planowania strategicznego współpracy z przedsiębiorcami. Dotyczyły one następujących obszarów:

- organizacji praktyk zawodowych (w 6 dokumentach), np.:
 - zadania: *pozyskiwanie nowych pracodawców w celu zapewnienia praktyk uczniom technikum architektury krajobrazu;*
 - zadania: *zapewnienie praktyk i staży w zakładach pracy spełniających oczekiwania uczniów;* zadania: *współpraca z zakładami pracy, OI, CKP i innymi;* spodziewane efekty: *kierownik szkolenia praktycznego opracowuje corocznie do końca września plan współpracy pozwalający na realizację różnorodnych jej form: realizacja miesięcznych praktyk zawodowych, realizacja zajęć praktycznych, organizacja dodatkowych zajęć pozalekcyjnych;*
 - SWOT mocne strony: *zagraniczne praktyki zawodowe;*
 - analiza: *zespół (...) współpracuje z lokalnym środowiskiem pracodawców, dzięki czemu uczniowie odbywają szkolenie praktyczne w wiodących przedsiębiorstwach i instytucjach rynku regionalnego, a w zakresie przedmiotów mechanicznych i samochodowych także w szkolnym Centrum Kształcenia Praktycznego;* cele: *organizowanie uczniom praktyk w nowoczesnych zakładach z dobrze wykwalifikowaną kadrą;* formy realizacji: *pozyskanie nowych pracodawców, współpracujących z Zespołem (...) przyjmujących uczniów na praktykę zawodową oraz zajęcia praktyczne pracowników młodocianych;*
- w 4 przypadkach odniesiono się do szerszej współpracy, która związana jest z zaangażowaniem przedsiębiorstwa w proces kształcenia w zawodzie (nie tylko poprzez praktyki zawodowe), głównie poprzez patronaty, np.:
 - diagnoza: *rozwijanie praktycznych umiejętności uczniów oraz mobilizowanie ich do efektywnej pracy i osiągania wysokich wyników (praktyki uczniowskie, stypendia dla najlepszych uczniów) poprzez współpracę z Firmą (...);*
 - SWOT szanse: *nawiązanie współpracy z przedsiębiorstwami budowlanymi w celu stworzenia klas patronackich, kształcących kadrę w zawodach poszukiwanych na rynku budowlanym, podniesie to prestiż szkoły i zapewni zatrudnienie naszym absolwentom;*
 - zadania: *istotnym elementem w realizacji tego działania będzie nawiązanie współpracy z uznanymi na rynku firmami instalacyjnymi, narzędziowymi czy wykończeniowymi; stworzenie patronackich klas o wąskich specjalnościach we współpracy z wybranymi instytucjami mogłoby pomóc w kształceniu przyszłych pracowników dla ich kadr, a jednocześnie stanowiłoby to znaczny wzrost prestiżu szkoły;*
- w 2 dokumentach znalazły się zapisy wskazujące na planowanie szkolenia uczniów z wykorzystaniem przedsiębiorców, np.:
 - cel: *zorganizowanie praktyk, staży, kursów zawodowych w klasach technikum;* formy realizacji: *nawiązanie współpracy z miejscowymi firmami budowlanymi;*
 - zadania: *podniesienie wyników nauczania;* realizacja: *umocnienie współpracy z podmiotami zewnętrznymi: klasy patronackie; prowadzenie zajęć w pracowniach uczelni lub warsztaty praktyczne we współpracy z firmami partnerskimi;*
- w 2 dokumentach uwzględniono wpływ przedsiębiorców na pracę szkoły w kontekście ich niechęci lub braku dostępu do nich:
 - SWOT zagrożenia: *likwidacja zakładów pracy, w których młodzież odbywała praktyki;*
 - SWOT słabe strony: *niechęć niektórych pracodawców do nawiązywania współpracy ze szkołą.*

Infrastruktura

W większości analizowanych dokumentów (19 z 25) znajdują się zapisy wskazujące na świadome planowanie rozwoju infrastruktury w odniesieniu do kształcenia zawodowego (poza ogólnikowymi stwierdzeniami poprawy infrastruktury całej placówki, czy wręcz skupienia się na innych obszarach, np. posiadanego zaplecza sportowego):

- w 11 przypadkach w treści dokumentów znalazły się wyłącznie ogólne zapisy wskazujące na doposażenie związane z kształceniem w zawodach, np.:
 - SWOT mocne strony: *bardzo dobrze wyposażone zawodowe pracownie przedmiotowe i laboratoryjne; działania: wzbogacenie wyposażenia placówki w nowoczesne pomoce dydaktyczne ze szczególnym zwróceniem uwagi na doposażenie klasopracowni zawodowych; cele: modernizacja warsztatów szkolnych dla potrzeb kształcenia zawodowego;*
- w 8 przypadkach wyartykułowano potrzeby poprawy infrastruktury, wskazując przynajmniej konkretny zawód/pracownię, który/która wymaga nakładów, np.:
 - zadania: *doposażenie pracowni ślusarskiej, pomiarowej i samochodowej; cel: wyposażenie pracowni zawodowych w zawodzie technik usług fryzjerskich; zadania: utworzenie nowoczesnej pracowni językowej, doposażenie w materiały do uczenia języka obcego zawodowego;*
- w 2 zespołach szkół z analizy wynika potrzeba doposażenia w celu organizacji egzaminów zawodowych:
 - zadania: *tworzenie stanowisk egzaminacyjnych dla wszystkich zawodów: zakup sprzętu i wyposażenia stanowisk egzaminacyjnych zgodnie z wymaganiami Centralnej Komisji Egzaminacyjnej; cel: przygotowanie szkoły i przeprowadzenie egzaminów z kolejnych kwalifikacji zawodowych; formy realizacji celu: pozyskanie dodatkowych środków na wyposażenie – wniosek o środki z rezerwy celowej;*
- w 1 zespole szkół zapisano potrzeby nakładów na doposażenie w związku z uruchamianiem kształcenia w nowych zawodach:
 - zadania: *zakup sprzętu i wyposażenia niezbędnego do kształcenia w nowych zawodach; zadania: zakup lub nieodpłatne pozyskanie oprogramowania umożliwiającego kształcenie w nowych zawodach;*
- w 1 zespole szkół odniesiono się do zaplecza w postaci podręczników:
 - SWOT słabe strony: *niewielka ilość podręczników z przedmiotów zawodowych;*
- w 5 przypadkach w planach rozwojowych przewidziano pozyskiwanie środków na rozwój infrastruktury:
 - SWOT mocne strony: *pozyskiwanie od sponsorów pomocy dydaktycznych i wyposażenia;*
 - SWOT szanse: *wykorzystanie funduszy europejskich na modernizację pracowni kierunkowych.*

Odniesienie do pracy zawodowej przyszłych absolwentów

Plany rozwoju szkół zawodowych co do zasady skupiają się na bieżącej pracy szkoły oraz funkcjonowaniu uczniów i nauczycieli w codziennym życiu i pracy w szkole, a perspektywą ich opracowania jest zapewnienie realizacji podstawy kształcenia, ewentualnie zdawalność egzaminów zawodowych. W 6 spośród analizowanych dokumentów nie znalazło się ani jedno odwołanie do pracy zawodowej przyszłych absolwentów. W pozostałych znalazły się zapisy wskazujące na uwzględnienie perspektywy wyjścia na rynek pracy w analizie i w planach rozwojowych, przede wszystkim docelowe przygotowanie przyszłego absolwenta do podjęcia pracy zawodowej. Zapisy te cechują się znacznym poziomem ogólności. Przykładowe:

- spodziewane efekty: *uczniowie są przygotowani do podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie;*
- wprowadzenie: *priorytetem jest wykształcenie specjalistów, którzy potrafią konkurować zarówno na krajowym, jak i europejskim rynku pracy; wizja szkoły: przygotowuje bardzo dobrych fachowców w wielu dziedzinach;*
- szkoła kształci w oparciu o programy dopuszczone przez MEN oraz autorskie programy przygotowane przez nauczycieli ZS z nastawieniem na zdobycie wiedzy praktycznej (aby przyszły absolwent umiał znaleźć się na rynku pracy jako wartościowy przyszły pracownik);
- wyzwania: *silniejsze powiązanie wiedzy i kompetencji tak, by ułatwić wejście na rynek pracy absolwentów różnych typów szkół.*

Odniesienia do prowadzenia własnej działalności gospodarczej znalazły się w 4 dokumentach – pełne zapisy:

- misja: *szkoła dostosowuje swoją ofertę do wymagań współczesnego rynku pracy poprzez rozwijanie kompetencji kluczowych, a w szczególności przez przygotowanie młodzieży do prowadzenia własnej działalności gospodarczej; (...) zespół (...) jest nowoczesną placówką oświatową kształcąca absolwentów ze szczególnym naciskiem na formowanie i udoskonalanie ich kompetencji zawodowych;*
- zadania: *przygotowanie uczniów do prowadzenia własnej działalności gospodarczej;*

- wizja: *absolwent naszej szkoły posiada wysokie kwalifikacje ogólnozawodowe i specjalistyczne, potrafi zastosować zdobytą wiedzę w praktyce, umie planować, organizować i prowadzić działalność gospodarczą, jest człowiekiem przedsiębiorczym (...);*
- model absolwenta: *przedsiębiorczy: a) zna przepisy prawa pracy, zasady zatrudnienia i zatrudnienia się; b) potrafi dostosowywać swoje wykształcenie do warunków panujących na rynku pracy.*

Monitorowanie losów przyszłych absolwentów

Konieczność monitorowania losów przyszłych absolwentów uwzględniono w 11 analizowanych dokumentach, w każdym z nich na dużym poziomie ogólności:

- w 4 dokumentach znalazły się zapisy uwzględniające zadanie „monitorowanie losów absolwentów” bez wyjaśnienia celu;
- 6 dokumentów wskazuje na cel prowadzenia monitoringu przekładający się na planowanie oferty edukacyjnej i doskonalenie efektów nauczania:
 - zadanie: *diagnoza losów absolwentów szkoły w celu określenia celności doboru kierunków nauczania w szkole;*
 - zadanie: *badanie losów absolwentów;* formy realizacji: *nawiązanie kontaktu z absolwentami i wykorzystanie udostępnionych informacji dotyczących kariery zawodowej do kształtowania opinii o szkole;*
 - zadanie: *gromadzenie i wykorzystywanie informacji o losach absolwentów do doskonalenia efektów nauczania i wychowania, planowania oferty edukacyjnej;*
 - zadanie: *podniesienie wyników nauczania,* realizacja: *systematyczne zbieranie informacji o absolwentach szkoły;*
 - zadania: *monitorowanie losów absolwentów;* formy realizacji: *wykorzystywanie informacji o losach absolwentów do doskonalenia efektów nauczania i wychowania;*
 - zadanie: *wykorzystywanie w ewaluacji pracy szkoły opinii uczniów klas ją kończących;*
- 1 dokument wskazuje na efekt prowadzenia monitoringu nie mający związku z planowaniem oferty edukacyjnej i doskonaleniem efektów nauczania:
 - zadanie: *monitorowanie losów absolwentów;* spodziewane efekty: *zjazdy absolwentów, spotkania indywidualne absolwentów z wychowawcami, nauczycielami; absolwenci czują się związani ze szkołą.*

Doradztwo edukacyjno-zawodowe

Odniesienie do potrzeby prowadzenia doradztwa edukacyjno-zawodowego pojawiło się w 18 analizowanych dokumentach. Z zapisów najczęściej nie wynika, czy doradztwo w chwili dokonywania analizy jest prowadzone, czy też zapis należy rozumieć jako postulat uruchomienia tego typu wsparcia. We wszystkich tych przypadkach wydźwięk jest pozytywny i wskazuje na potrzebę i celowość prowadzenia doradztwa, np.:

- zadania: *przygotowanie uczniów do świadomego wyboru dalszego kierunku kształcenia lub pracy zawodowej;*
- zadania: *przygotowanie do wejścia na rynek pracy, symulacja inicjatyw gospodarczych, absolwent wobec rynku pracy, spotkania i zajęcia z doradcami zawodowymi, warsztaty doradztwa zawodowego;*
- zadania: *udział uczniów klas maturalnych w warsztatach na temat poradnictwa zawodowego.*

Dodatkowe kwalifikacje, szkolenia zawodowe

W 10 analizowanych dokumentach znalazły się zapisy wskazujące na potrzebę lub chęć realizacji dodatkowych szkoleń dla uczniów w obszarze kształcenia zawodowego. W ogromnej większości przypadków z zapisów nie wynika jakie jest (lub powinno być) źródło finansowania tego typu dodatkowych zajęć (lub sposób organizacji, np. w ramach godzin wynikających z przepisów oświatowych) – poza pojedynczymi przypadkami, gdzie autorzy dokumentu wprost wskazali na potrzebę pozyskania na ten cel środków zewnętrznych. Przykładowe zapisy:

- ogólne zapisy odnoszące się do potrzeby:
 - formy realizacji zadań: *zorganizowanie kursów: kelner, barman, obsługa kas fiskalnych, operator wózków widłowych, spawania (we współpracy z Zakładem Doskonalenia Zawodowego) oraz z projektu „Podkarpacie stawia na zawodowców”;*

- SWOT szanse: *pozyskiwanie środków z funduszy unijnych na wsparcie rozwoju edukacji (projekty mające na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez uczniów – zdobywanie certyfikatów zawodowych);*
- zadania: *wyposażenie uczniów w dodatkowe umiejętności zawodowe i ogólnozawodowe oczekiwane przez pracodawców (kursy, szkolenia, dodatkowe umiejętności);*
- konkretne plany realizacji szkoleń:
 - SWOT mocne strony: *możliwość uzyskania dodatkowych kwalifikacji na organizowanych kursach, możliwość uzyskania przez uczniów certyfikatów uznawanych w kraju i za granicą, np. ECDL, CISCO;*
 - cel: *zorganizowanie praktyk, staży, kursów zawodowych w klasach technikum; formy realizacji: nawiązanie współpracy z miejscowymi firmami budowlanymi;*
 - SWOT szanse: *organizowanie szkoleń specjalistycznych na terenie pracowni zajęć praktycznych z wykorzystaniem doradców technicznych firm budowlanych i instalacyjnych prowadzących do uzyskania przez uczniów certyfikatów potwierdzających znajomość prezentowanych na zajęciach technologii; zwiększy to szanse naszych absolwentów na rynku pracy.*

Podnoszenie jakości pracy szkoły

Jedynie w 9 spośród analizowanych dokumentów znalazły się zapisy, które wskazują na próbę lub choćby świadomość potrzeby podnoszenia jakości pracy bieżącej. Można je pogrupować w kilka wątków:

- dbałość o aktualność przekazywanej wiedzy – 1 wskazanie:
 - zadanie: *aktualizacja zestawu podręczników dla ucznia i nauczyciela; spodziewane efekty: przygotowanie warsztatu pracy na kolejny rok szkolny, wdrażanie najnowszej wiedzy technicznej w technikach, jak i pozostałych typach szkoły;*
- dbałość o sposób pracy z uczniem – 1 wskazanie:
 - zadanie: *dostosowywanie form pracy z uczniami do zmieniających się wymagań egzaminu maturalnego i egzaminu z przygotowania zawodowego;*
- dbałość o program (bez żadnego odniesienia do współpracy z przedsiębiorcami) – 3 wskazania:
 - zadania: *coroczne uaktualnianie programów nauczania; wdrażanie autorskich programów nauczania; zadania i formy realizacji: ewentualna modyfikacja programów nauczania; opracowanie i wdrożenie programów autorskich; autorskie programy wychowawcze dla poszczególnych klas; programy nauczania realizowane w zespole muszą spełniać wymogi określone w przepisach prawa oraz być elastycznie dopasowane do możliwości i potrzeb uczniów oraz być odzwierciedleniem potrzeb i prognoz rynku pracy;*
- w 3 szkołach wskazano na potrzebę wdrażania innowacji pedagogicznych:
 - SWOT słabe strony: *mała liczba realizowanych programów autorskich i innowacji; zadania i formy realizacji: wprowadzanie innowacji; w szkole realizowane są innowacje pedagogiczne zarejestrowane przez Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, oparte o autorskie modułowe programy nauczania;*
- w 2 szkołach wskazano na potrzebę wdrażania modułowego systemu kształcenia:
 - zadanie: *kształcenie modułowe; spodziewane efekty: absolwent współczesnej szkoły zawodowej powinien uzyskać wiedzę teoretyczną oraz umiejętności praktyczne, które są głównym atutem kształcenia modułowego; zadania: doskonalenie kształcenia modułowego podnoszącego efektywność procesu nauczania i uczenia się;*
- w 1 przypadku odniesiono się do potrzeby kształcenia praktycznego:
 - SWOT słabe strony: *większy nacisk na praktyczną naukę zawodu [zapewne należy traktować jako postulat];*
- w 1 przypadku wskazano na plan uzyskania przez szkołę konkretnych uprawnień – spełnienia wymogów certyfikacji:
 - zadania: *certyfikowanie szkoły jako Organizacji Szkolenia Personelu Obsługi Technicznej PART 147.*

Uruchamianie kształcenia w nowych zawodach

W 15 spośród analizowanych dokumentów pojawiły się zapisy dotyczące planów otwierania kształcenia w nowych zawodach.

- w 9 z nich są to ogólne zapisy, które nie wskazują nawet na konkretny zawód planowany do uruchomienia, np.:
 - zadania szczegółowe: *coroczne opracowywanie nowej oferty kierunków nauczania;*

- zadania: *poprawa warunków działalności szkoły*; formy realizacji: *poszerzenie oferty kształcenia w technikum i w ZSZ*;
- cele: *wprowadzenie nowych zawodów i kierunków kształcenia*;
- w 2 przypadkach zapisy wskazują na niezwiązane z rynkiem pracy uzasadnienia dla uruchamiania kształcenia w kolejnych zawodach:
 - cele: *zapewnienie etatów wszystkim nauczycielom i pracownikom szkoły*; formy realizacji: *uruchomienie kształcenia w nowych zawodach*;
 - oczekiwane efekty: *oferta edukacyjna szkoły będzie atrakcyjna dla absolwentów gimnazjów, co znajdzie swoje przełożenie na wyniki rekrutacji*;
- jedynie w 6 przypadkach z zapisów planów rozwojowych wynika o jakie zawody poszerzana będzie oferta edukacyjna, jednak bez szerszych analiz potrzeby i możliwości ich uruchomienia (lub warunków koniecznych do spełnienia w celu podjęcia kształcenia w danym zawodzie), np.:
 - zadanie: *wdrażanie nowych kierunków kształcenia*; spodziewane efekty: *nowa kwalifikacja w mechaniku – ślusarz oraz zasadnicza szkoła zawodowa ślusarz*;
 - zadania: *wprowadzić do oferty szkoły nowy kierunek kształcenia technik informatyk*;
 - SWOT zagrożenia: *brak lokalnego rynku pracy może spowodować małe zainteresowanie szkolnictwem zawodowym w branży metalowej*;
 - zadania: *poszerzanie oferty edukacyjnej w zawodach związanych z lotnictwem*;
 - *moim szczególnym celem jest odbudowanie i umocnienie w zespole szkół profilu budowlanego; w chwili obecnej brakuje na rynku ludzi z wykształceniem profilowym budowlanym z wysokimi kompetencjami i przygotowaniem praktycznym oraz obyciem z nowoczesnym sprzętem i narzędziami [najszerzy zapis w analizowanych planach rozwojowych]*.

Uczenie się przez całe życie (Lifelong learning)

W 4 szkołach plany rozwojowe odnosiły się do prowadzenia kształcenia ustawicznego dla osób dorosłych:

- SWOT szanse: *szkoła może stać się głównym ośrodkiem szkoleniowym w powiecie z zakresu szkolnictwa zawodowego*; cele: *rozwój Centrum Kształcenia Ustawicznego, upowszechnienie kształcenia ustawicznego w formach szkolnych*; przewidywane efekty modernizacji warsztatów szkolnych: *możliwość organizacji kursów dokształcających, popularyzacja szkolnictwa zawodowego i dla dorosłych*;
- cel: *uruchomienie kształcenia dla dorosłych (Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe)*; formy realizacji: *szeroko zakrojone działania promocyjne; współpraca z PUP*;
- formy realizacji: *tworzenie nowych kierunków w funkcjonowaniu szkoły dla młodzieży i dorosłych KKZ*;
- wyzwania: *położenie większego nacisku na kształcenie osób dorosłych poprzez wprowadzenie systemu bonów szkoleniowych dla osób planujących podnieść własne kwalifikacje zawodowe, rozwój doradztwa edukacyjno-szkoleniowego, stworzenie ogólnopolskiej bazy podmiotów świadczących usługi edukacyjno-szkoleniowe finansowane ze środków publicznych (Rejestr Usług Publicznych)*.

Współpraca z uczelniami wyższymi

Poza ogólnymi odwołaniami do współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkół, konkretne założenia co do współpracy z uczelniami wyższymi w kontekście kształcenia zawodowego pojawiły się w 6 dokumentach. Nie wynikają z nich jednak żadne daleko idące plany poszerzania współpracy lub jej wykorzystania do podnoszenia jakości kształcenia. Najczęściej jest to tylko stwierdzenie nawiązania tego typu kontaktów:

- z diagnozy wynika, że szkoła współpracuje z Politechniką Rzeszowską (klasy pod patronatem uczelni);
- zadanie: *współpraca z uczelniami wyższymi; UR, PRZ, PWSTE, UJ*; spodziewane efekty: *uczniowie poszerzają wiadomości o wiedzę akademicką*;
- zadania: *kontynuowanie współpracy z WSZ w Krośnie, AWF i Szkołą Policijną w Katowicach (opieka merytoryczna; zajęcia wyjazdowe; wykłady)*;
- SWOT szanse: *współpraca z uczelniami wyższymi w zakresie kształcenia zawodowego*;
- zadania: *kontynuowanie współpracy z PWSZ w Krośnie (wykłady, konkursy, rajdy, dni języków obcych)*;
- zadania: *podniesienie wyników nauczania*; realizacja: *umocnienie współpracy z podmiotami zewnętrznymi: patronat szkoły wyższej*.

E-learning

Jedynie w 3 dokumentach znalazły się odniesienia do wdrażania lub wykorzystania kształcenia w formie e-learningu:

- z diagnozy wynika, że szkoła dysponuje platformą moodle "rozwijającą e-learningową formę nauki";
- zadania: *zastosowanie komputera i stron internetowych w prowadzeniu różnych zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem platformy e-learningowej;*
- diagnoza: *uczniowie mogą uczestniczyć w dodatkowych zajęciach przygotowujących do egzaminów zewnętrznych (także w formie e-learningu);*

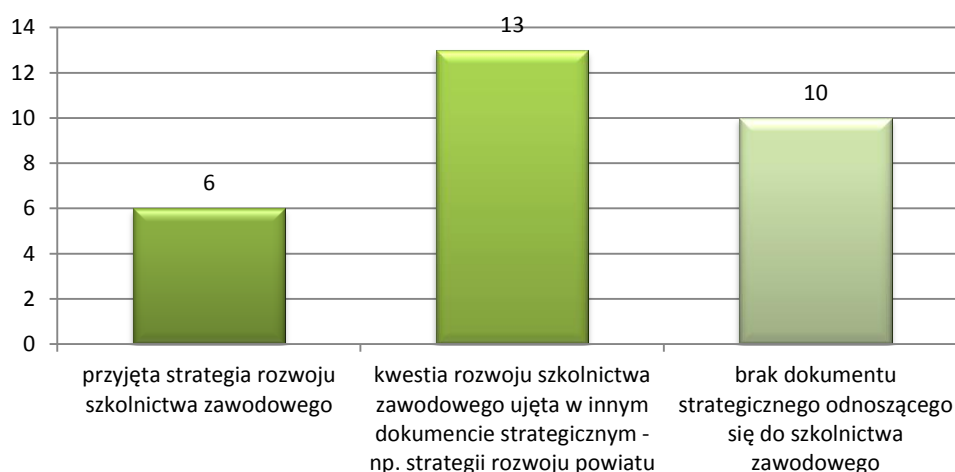
Z zapisów tych wynika, że forma kształcenia poprzez e-learning nie znajduje się w centrum zainteresowania osób decyzyjnych podkarpackich szkół i nie jest planowana do rozwoju.

Wnioski:

- 1) Oczywista jest potrzeba planowania pracy szkoły, zwłaszcza w obliczu analizy zawartości dokumentów. Wydaje się, że dyrektorzy i nauczyciele posiadają pewne założenia (np. oczywiste jest założenie podnoszenia kwalifikacji nauczycieli czy braki w doposażeniu), przy czym nie są one ujmowane w analizie, w związku z czym nie są możliwe do planowania operacyjnego (podejmowanie działań w celu realizacji celów) i późniejszej weryfikacji zrealizowania założeń.
- 2) Dokumenty strategiczne różnią się, jeżeli chodzi o uwzględnienie perspektywy rynku pracy i pracodawców. W pojedynczych przypadkach odniesienie do tego jest widoczne w całym dokumencie, ale w większości są to jedynie sporadyczne, ogólnikowe odwołania.
- 3) Zaburzenie proporcji, jeżeli chodzi o kształcenie zawodowe, ogólne, wychowanie i bieżącą pracę szkoły (np. zapewnianie realizacji podstawy programowej) na niekorzyść kształcenia zawodowego (traktowane marginalnie).
- 4) Niedostateczne odniesienie do pracy zawodowej przyszłych absolwentów (nawet w częściach dokumentów dotyczących wizerunku absolwenta).
- 5) Zapisy w formie bez podawania perspektywy, np. „podnoszenie jakości”, „realizacja podstawy programowej”, „uzupełnianie doposażenia”, zamiast wskazywania określonych planów, np. uruchomienia kształcenia w konkretnym zawodzie, zmodernizowania konkretnej pracowni.
- 6) Brak precyzyjnych planów, np. założenie otwierania kierunków „wg potrzeb i zainteresowania” zamiast wskazania konkretnego zawodu i analizy możliwości i potrzeby jego uruchomienia – nawet w planach krótkookresowych (z reguły 5-letnich).
- 7) Redakcja dokumentów na poziomie ogólnym, np. dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb i zainteresowań uczniów oraz do rynku pracy; opracowanie i wdrożenie do realizacji innowacji pedagogicznych bez wskazania, czego mają dotyczyć i bez diagnozy możliwości i potrzeby ich wdrożenia.
- 8) "Niewidoczni" pracodawcy (nie wspomina się o nich w planach).
- 9) Powszechne założenie analizowania wyników egzaminów w celu poprawy zdawalności, podczas gdy plan powinien uwzględniać już wnioski wypływające z takiej analizy.
- 10) Z analizy treści dokumentów nie wynika jakkolwiek kierunek rozwojowy, a jedynie obraz bieżącego funkcjonowania szkół/placówek.

CZĘŚĆ III Strategie rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie gmin/powiatów

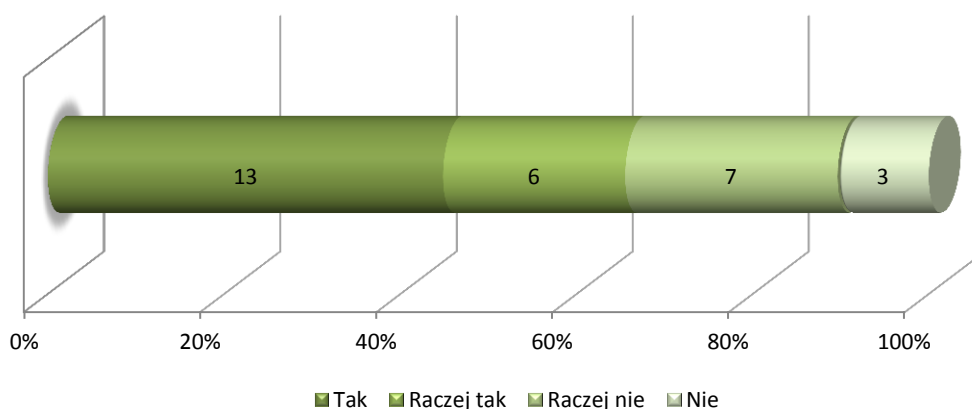
Informacje ogólne

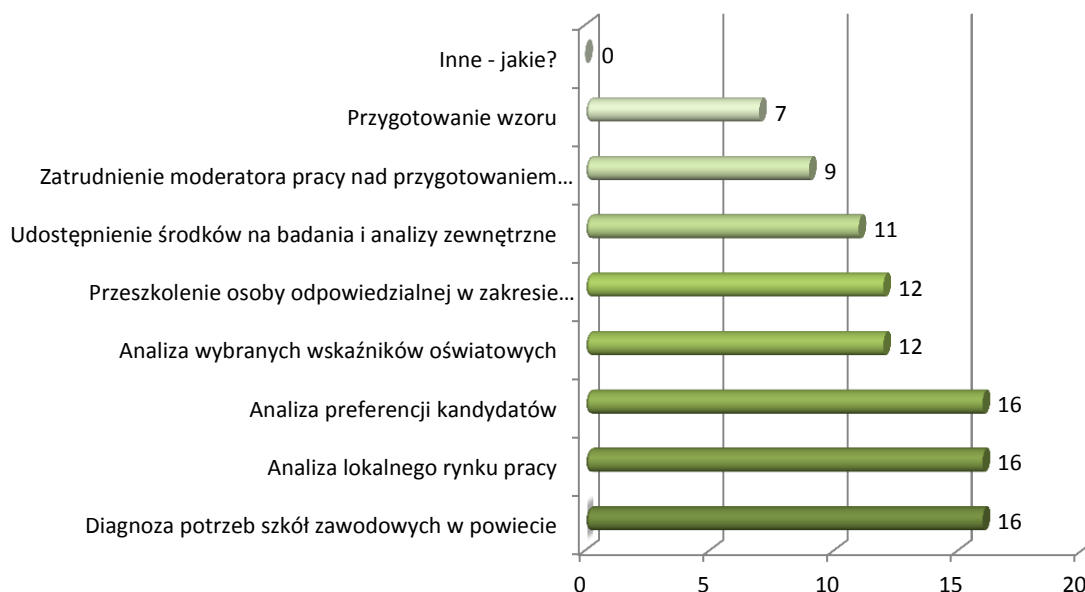
Spośród 29 respondentów 6 potwierdziło opracowanie przez dany organ prowadzący strategię rozwoju szkolnictwa zawodowego. 13 respondentów wskazało na ujęcie kwestii dotyczących rozwoju szkolnictwa zawodowego w innym dokumencie strategicznym (np. strategii rozwoju powiatu). 10 respondentów potwierdziło brak dokumentu strategicznego odnoszącego się do szkolnictwa zawodowego.

Wsparcie zewnętrzne dla organów prowadzących szkoły w zakresie opracowywania strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego

Respondentów zapytano o potrzebę skorzystania ze wsparcia zewnętrznego w opracowywaniu strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego. Większość, bo aż 19 z nich (65,5%), oczekiwałoby takiego wsparcia.

Potrzeby w zakresie wsparcia zewnętrznego dla organów prowadzących szkoły w zakresie opracowywania strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego

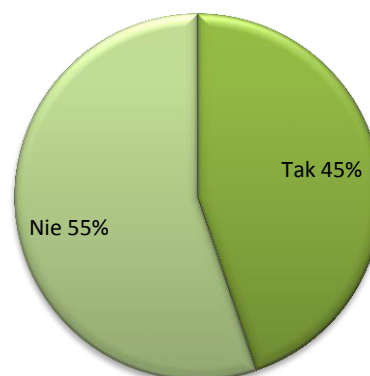

Podobnie jak w przypadku przedstawicieli szkół, najważniejszą kwestią, która w opinii respondentów mogłaby wesprzeć opracowanie strategii rozwojowych, jest dostęp do określonych danych: diagnoz szkół (dostarczanych przez podległe szkoły i/lub placówki oświatowe), analiz lokalnego rynku pracy i analiz preferencji kandydatów. Czynniki organizacyjne (m.in. przygotowanie wzoru, zatrudnienie moderatora prac) znalazły mniejsze poparcie, oczekiwałyby ich około 1/3 respondentów.

Trudności w opracowywaniu strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego

Opinie dotyczące trudności w opracowaniu strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego w danym organie prowadzącym rozłożyły się niemal równo, 13 osób zauważa trudności, 16 nie.

Najczęściej wskazywano na trudności natury organizacyjnej, brak potrzebnych analiz, przeciwności wynikające z niskiej przewidywalności trendów rynkowych bądź ze zmiennego prawa oświatowego.

Odpowiedzi wskazywały na:

1) kwestie administracyjne:

- brak przeszkolonej kadry do opracowywania strategii, niemożność zatrudnienia moderatora pracy nad przygotowaniem strategii;
- brak funduszy na zlecenie opracowania dokumentu;
- brak narzędzi i mechanizmów do opracowania strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego;

2) niedobór analiz rynku pracy:

- brak odpowiednich danych, analiz dotyczących szkolnictwa zawodowego i rynku pracy, brak możliwości ustalenia rzetelnych perspektyw zatrudnienia absolwentów w powiązaniu z rynkiem pracy;
- brak funduszy na opłacenia badań potrzebnych do przeprowadzenia w ramach opracowywania strategii;

3) nieprzewidywalny rynek pracodawców:

- dynamiczne zmiany na rynku pracy, szybko zmieniające się zapotrzebowanie rynku pracy na specjalistów w określonych zawodach; lokalne rynki pracy to z reguły drobni przedsiębiorcy, którzy mają niewielkie potrzeby kadrowe;
- zbyt mała współpraca, zwłaszcza z MŚP;
- zmiany w technologiach i trudności szkół w nadążaniu za zmianami;

4) prawo oświatowe:

- niestabilne prawo oświatowe, częste zmiany koncepcji kształcenia zawodowego, np. likwidacja techników uzupełniających;

5) wybory uczniów i demografię:

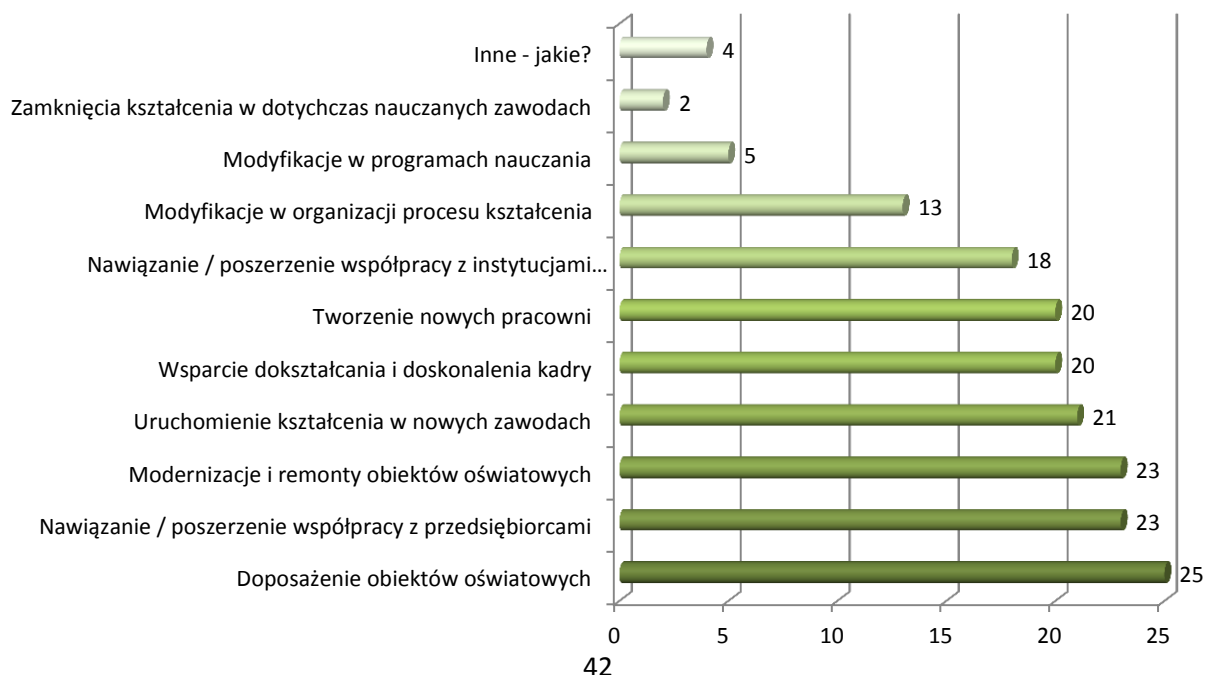
- małe zainteresowanie absolwentów gimnazjów nowymi zawodami wprowadzanymi do oferty edukacyjnej, niedowartościowanie szkolnictwa zawodowego;
- zmniejszenie liczby uczniów wynikające z demografii;

6) trudności wewnętrzne w szkołach:

- środowisko nauczycielskie niechętnie zmianom.

Plany rozwoju szkolnictwa zawodowego w perspektywie gmin/powiatów

W planach rozwojowych organów prowadzących znalazły się niemal wszystkie proponowane w kafeterii opcje.

Najmniej respondentów wskazywało na modyfikacje w organizacji procesu kształcenia (np. kształcenie modułowe, zmiana organizacji roku szkolnego ze względu na kształcenie praktyczne, innowacje pedagogiczne) oraz modyfikacje w programach nauczania, jednak trzeba zaznaczyć, że są to obszary leżące bezpośrednio w gestii dyrektorów szkół. Wśród odpowiedzi „innych” znalazły się: rozbudowa szkół (nie odniesiono się do tego, czy jest to kwestia budowy obiektów, choć taka odpowiedź w kafeterii była możliwa do wskazania), czy też poszerzenia sieci szkół o kolejne placówki oraz modyfikacja w programach nauczania we współpracy z pracodawcami.

Niemal wszyscy respondenci wskazali na plany uruchamiania kształcenia w nowych zawodach. Lista kierunków planowanych do otwarcia w opinii przedstawicieli organów prowadzących pokrywa się z listą wynikającą z odpowiedzi przedstawicieli szkół (jest ich jednak wyraźnie mniej, co wynika zapewne z liczby respondentów). Można więc przyjąć, że plany te są w pewnym stopniu uzgadniane pomiędzy tymi instytucjami.

Lista kierunków planowanych do uruchomienia w opinii przedstawicieli organów prowadzących:

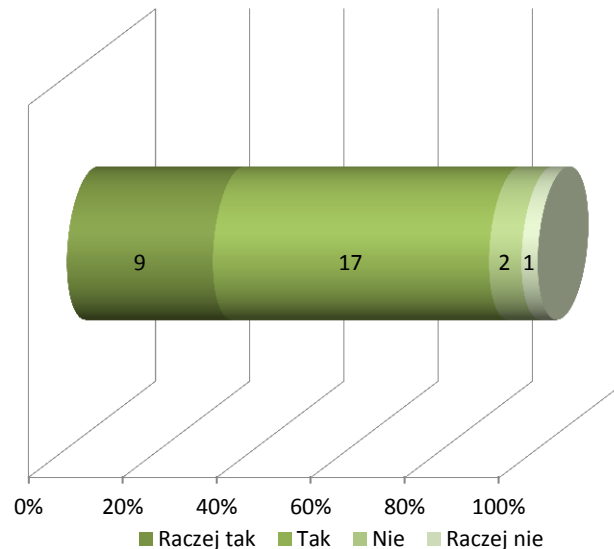
- technik przemysłu mody (7) – zmiana nazwy dotychczasowego zawodu technika technologii odzieży,
- technik logistyk (5),
- technik spedytor (3),
- technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej (2),
- technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki (2),
- technik gazownictwa (2),
- technik transportu kolejowego (2),
- technik geodeta (2),
- technik mechatronik (1),
- kamieniarz (1),
- kucharz (1),
- technik chłodnictwa i klimatyzacji (1),
- technik odlewnik (1),
- technik elektroenergetyk transportu szynowego (1),
- mechanik motocyklowy (1),
- technik budownictwa (1),
- kierowca mechanik (1),
- technik lotniskowych służb operacyjnych (1),
- technik dróg i mostów kolejowych (1),
- technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych (1),
- fototechnik (1),
- technik obsługi turystycznej (1),
- technik analityk (1),
- pracownik pomocniczy obsługi hotelowej (1),
- operator urządzeń przemysłu ceramicznego (1),
- technik technologii żywności (1),
- rolnik (1),
- sprzedawca (1),
- monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych (1),
- monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie (1),
- w 3 przypadkach wskazano, że wybór będzie wynikać z potrzeb oraz zainteresowania uczniów.

Lista kierunków planowanych do zamknięcia w opinii przedstawicieli organów prowadzących:

- krawiec (1),
- technik technologii odzieży (1),
- technik ochrony środowiska (1),
- technik technologii drewna (1),
- technik logistyk (1),
- pracownik pomocniczy obsługi hotelowej (1),
- cukiernik (1),
- opiekun medyczny (1),
- w 2 przypadkach wskazano, że zamknięty zostanie kierunek, w którym nie dokona się nabór.

System wsparcia doradców zawodowych dla młodzieży w strategiach rozwoju szkolnictwa zawodowego

Przedstawiciele organów prowadzących również zostali poproszeni o odniesienie się do zasadności uwzględnienia w strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego w gminie/powiecie systemu wsparcia doradców zawodowych dla młodzieży dokonującej wyborów edukacyjnych i zawodowych.

Zdecydowana większość respondentów widzi zasadność wspierania takiego systemu, odrębnego zdania były jedynie 3 osoby.

Opinie przemawiające za takim wsparciem:

1) wsparcie młodzieży w poruszaniu się po rynku pracy:

- młodzież wymaga informacji odnośnie sytuacji na rynku pracy, zapotrzebowania na określone zawody w przyszłości; w obliczu dynamicznych zmian na rynku pracy doradcy zawodowi dla młodzieży będą wsparciem, pomocą, umożliwią identyfikację potrzeb u osób niezdecydowanych;
- doradztwo zawodowe w szkołach ponadgimnazjalnych ukierunkowane na pomoc uczniom w wejściu na rynek pracy, poruszaniu się na rynku pracy i uwzględniające konkurencyjność rynku pracy, pomoc w podejmowaniu wyborów: praca, uczelnia wyższa;

2) wsparcie rozwoju edukacyjno-zawodowego młodzieży:

- na każdym etapie kształcenia należy analizować i korygować ścieżkę rozwoju zawodowego, doradca zawodowy mógłby wskazać pewne kierunki rozwoju zawodowego, uwzględniające możliwości ucznia;
- system doradztwa zawodowego to istotny element kształtowania świadomości uczniów i rodziców w zakresie predyspozycji zawodowych;
- uczeń kształcący się zgodnie ze swoimi predyspozycjami ma większe szanse na ukończenie szkoły;

3) oczekiwania w tym zakresie zgłaszane przy różnych okazjach:

- wynika z prowadzenia konsultacji, spotkań, warsztatów, seminariów, konferencji w zakresie uświadomienia młodzieży, duży odsetek osób zainteresowanych tą formą wsparcia;
- wnioski i uwagi zgłaszane przez dyrektorów szkół ponadgimnazjalnych.

4) wsparcie młodzieży – uwagi dodatkowe:

- będzie to przydatne dla młodych ludzi;
- młodzież wymaga informacji odnośnie znaczenia kompetencji zawodowych i "miękkich", doradcy służyć będą wiedzą i doświadczeniem;
- placówka oświatowa, jaką jest szkoła ponadgimnazjalna, zobowiązana jest przygotować uczniów do wyboru zawodu i wejścia na rynek pracy, konieczność prowadzenia szkolnych ośrodków kariery;

- doradztwo zawodowe jest bardzo istotnym elementem w rozwoju zawodowym młodzieży;

Opinie przeciwne takiemu wsparciu:

1) odnoszące się do kształtu systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego:

- gminy/powiaty mają zbyt mało środków finansowych, aby zatrudniać doradców zawodowych, wprowadzić zajęcia z doradztwa zawodowego;
- doradca zawodowy potrzebny jest na poziomie gimnazjum, a nawet na etapie ostatnich klas szkoły podstawowej, celem oceny predyspozycji zawodowych uczniów oraz wskazania dobrych stron kształcenia zawodowego w powiązaniu z rynkiem pracy;

2) wskazujące na zaspokojoną już potrzebę udzielania doradztwa:

- takie wsparcie już istnieje – w szkole jest zatrudniony doradca zawodowy; młodzież cały czas korzysta z takiego wsparcia udzielanego przez pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznej; doradztwo zawodowe prowadzone jest na poziomie gimnazjum;

3) odnoszące się do merytoryki pracy doradców zawodowych:

- doradcy zawodowi nie mają doświadczenia w pracy, zwykle są po przypadkowo wybranych studiach podyplomowych i ich działania są pozorowane.

Pozostałe opinie dotyczące strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego

Respondenci poproszeni zostali o podzielenie się wszelkimi uwagami i opiniami w obszarze planowania strategicznego rozwoju szkolnictwa zawodowego. Spontaniczne odpowiedzi pogrupować można w kilka wątków, które jednocześnie pokazują rozbieżne opinie respondentów niemal we wszystkich kwestiach (poza współpracą z przedsiębiorcami, która ma wyłącznie zwolenników):

1) konieczność współpracy z przedsiębiorcami:

- rozwój szkoły jest wynikiem współpracy z zakładami przemysłowymi oraz innymi przedsiębiorcami z lokalnego rynku pracy, w opracowaniu strategii powinni brać udział/biorą udział przedstawiciele pracodawców, konieczne jest jej stałe monitorowanie i modyfikowanie;

2) postulat regionalnego planowania strategicznego:

- strategia rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie powiatu powinna być pochodną strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie województwa i kraju; powiat jest zbyt małą jednostką podziału administracyjnego (zbyt słabo rozwinięty rynek);

3) postulat powiatowego charakteru strategii (podkreślenie roli organów prowadzących, którymi co do zasady są samorządy powiatowe):

- szkolnictwo zawodowe to domena samorządów powiatowych, które mają większe możliwości i więcej narzędzi do kształtowania szkolnictwa zawodowego; to powiaty powinny opracowywać strategie dla całego obszaru swojego działania i aktywnie współpracować ze wszystkimi podmiotami;

4) postulat lokalnego charakteru planowania:

- tego typu dokumenty z uwagi na zróżnicowaną specyfikę powinny powstawać w poszczególnych szkołach;
- postulat możliwości większego wyboru kierunków kształcenia przez szkoły;

5) konieczność uwzględnienia w strategii doradztwa edukacyjno-zawodowego:

- doradztwo zawodowe związane z wyborem szkoły w szkołach ponadgimnazjalnych;

6) konieczność uwzględnienia w strategii kształcenia praktycznego:

- strategia rozwoju szkolnictwa zawodowego w naszym powiecie opiera się na tworzeniu własnego centrum kształcenia praktycznego i współpracy z centrami kształcenia praktycznego;

7) konieczność uwzględnienia w strategii promocji szkolnictwa zawodowego:

- uzasadnionym wydają się być działania mające na celu promocję lokalnego (powiatowego) szkolnictwa zawodowego, na co środki finansowe są jednak ograniczone; większa promocja szkolnictwa zawodowego w mediach, na spotkaniach, konferencjach, kampanie promocyjne;

8) potrzeba opracowania dokumentów strategicznych:

- z pewnością taka strategia byłaby wskazana, jednak w chwili obecnej nie podjęto nad nią pracy; strategia rozwoju szkolnictwa (strategia powiatu) jako element strategiczny, dotyczący dłuższej perspektywy czasu;
- dla naszego powiatu bardzo ważne jest kształcenie zawodowe i jego rozwój, co widoczne jest w strategiach oświatowych obowiązujących w mieście od 2004 r. oraz miejskich programach wspierających kształcenie zawodowe, np. nieodpłatny podręcznik dla uczniów;

9) brak potrzeby strategii, brak działań w celu jej opracowania:

- strategia nie została opracowana;

10) strategia w trakcie opracowywania:

- jesteśmy w trakcie przygotowywania projektu, którego celem jest zintegrowane działanie na rzecz środowiska lokalnego;
- w chwili obecnej jesteśmy na etapie tworzenia strategii.

Wnioski z analizy dokumentów strategicznych gmin/powiatów w odniesieniu do planów w zakresie rozwoju szkolnictwa zawodowego

Spśród wszystkich respondentów, którzy w ramach badania stwierdzili, że w ich gminie/powiecie została przyjęta strategia odnosząca się do planowania rozwoju szkolnictwa zawodowego, link lub deklarację przesłania tego dokumentu drogą e-mail przekazało 7 respondentów. Dodatkowo zweryfikowano zawartość stron internetowych wszystkich organów prowadzących, których przedstawiciele brali udział w badaniu, pod kątem dostępności aktualnych dokumentów o charakterze strategiczno-planistycznym (analizowano dokumenty, których okres obowiązywania w momencie prowadzenia badania jeszcze się nie zakończył, czyli obejmujące co najmniej 2015 r.). Pozwoliło to na zebranie 19 dokumentów, których treść została poddana analizie.

Weryfikacji poddano wszystkie zapisy, które bezpośrednio wiązały się z kształceniem zawodowym. Treści dotyczące innych obszarów zostały pominięte.

Wnioski:

- 1) Strategie rozwoju edukacji występują w powiatach incydentalnie. Zagadnienia dotyczące edukacji ujmowane są zazwyczaj w strategiach rozwoju powiatów, jako jeden z obszarów znaczących dla życia lokalnej społeczności.
- 2) Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej danego obszaru przedstawiane w strategiach w każdym przypadku nawiązują do stanu edukacji. Zawierają jej opis (charakterystyki placówek oświatowych) oraz niejednokrotnie widoczne i znaczące dla ogółu tendencje (problemy, możliwości).
- 3) Odniesienie do szkolnictwa zawodowego w strategiach w większości na poziomie celów operacyjnych ustalanych w obrębie ogólniejszych celów strategicznych:
 - przykład 1: cel strategiczny – wyższy poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców powiatu; jeden z celów operacyjnych – rozszerzenie dostępu do oferty edukacyjnej na poziomie szkolnictwa ponadpodstawowego;
 - przykład 2: cel strategiczny – rozwój kapitału ludzkiego i społecznego; jeden z celów operacyjnych – szeroki dostęp do edukacji zawodowej dopasowanej do potrzeb rynku pracy.
- 4) Zadania realizacyjne w zakresie oświaty w większości odnoszą się do całego spektrum placówek edukacyjnych i ogólnie kładą nacisk na dostosowywanie istniejących kierunków do potrzeb rynku pracy. W wybranych przypadkach nawiązują bezpośrednio do szkolnictwa zawodowego w następujących formach (przykłady z konkretnych strategii):
 - *współpraca szkół i przedsiębiorstw w zakresie programu i praktyk uczniów szkół zawodowych;*
 - *podjęcie działań celem odbudowy szkolnictwa zawodowego;*
 - *podejmowanie współpracy placówek edukacji zawodowej z przedsiębiorstwami;*

- *wzmocnienie atrakcyjności oferty edukacyjnej w szkołach zawodowych;*
 - *optymalizacja oferty kształcenia szkół zawodowych – nauczanie w kierunkach dostosowanych do potrzeb gospodarki;*
 - *unowocześnianie kształcenia zawodowego, budowanie pozytywnego wizerunku szkoły zawodowej we współpracy z sektorem pracy;*
 - *wspieranie rozwoju szkolnictwa zawodowego;*
 - *tworzenie oferty kształcenia zawodowego dostosowanej do potrzeb rynku pracy;*
 - *w przypadku szkół ponadgimnazjalnych kształcących zawodowo, planuje się dostosowanie programów nauczania do potrzeb rynku pracy, jak również umożliwienie uczniom odbywania atrakcyjnych praktyk i staży.*
- 5) Sporadycznie uwzględniana jest kwestia bezpośredniej współpracy szkół zawodowych z przedsiębiorstwami.
- 6) Wskaźniki realizacji poszczególnych zadań zawierają nieliczne strategie. W odniesieniu do szkolnictwa zawodowego brzmią następująco (przykłady z konkretnych strategii):
- *liczba dostępnych ofert edukacyjnych na poziomie szkolnictwa ponadpodstawowego;*
 - *liczba osób, które skorzystały z ofert edukacyjnych na poziomie szkolnictwa ponadpodstawowego;*
 - *liczba zawiązanych partnerstw szkół i przedsiębiorstw w zakresie programu i praktyk szkół zawodowych;*
 - *liczba podjętych działań na rzecz odbudowy szkolnictwa zawodowego;*
 - *liczba zawiązanych współpracy placówek edukacji zawodowej z przedsiębiorstwami.*

CZĘŚĆ IV Zestawienie danych ze szkół zawodowych

Kierunki kształcenia

W ramach przeprowadzonego badania, ze względu na brak dostępności i możliwości wygenerowania z baz danych instytucji publicznych zestawień dotyczących kształcenia zawodowego w podziale na zawody, w których prowadzone jest kształcenie – przygotowano je w oparciu o dane przekazane przez poszczególne szkoły w odniesieniu do kształcenia na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej oraz technikum (bez uwzględniania szkół policealnych i pomaturalnych – ze względu na zbyt duże rozproszenie organów prowadzących, zwłaszcza niepublicznych), wraz ze wskazaniem liczby uczniów/uczennic w toczącym się roku szkolnym oraz absolwentów/absolwentek roku poprzedniego.

Do to ogląd na podaż osób na rynek pracy. Wyniki – baza informacji o kształceniu wg zawodów stanowi aneks do niniejszego raportu.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe

W ramach badania proszono o wskazanie listy kwalifikacyjnych kursów zawodowych (KKZ) zorganizowanych w roku szkolnym 2015/2016. Spośród 121 zespołów, które przesłały materiały: w 91 przypadkach zgłoszono, że KKZ nie były organizowane; w 10 przypadkach nie podano informacji; w 20 przypadkach wskazano na realizowanie KKZ wraz z podaniem jego nazwy (kodu klasyfikacji) oraz liczby uczestników.

Liderami w tej formie kształcenia są szkoły z terenu powiatu stalowowolskiego oraz miasta Krosna (odpowiednio 218 i 186 uczestników). Najwięcej osób w regionie kształciło się w formie KKZ na kursach: „Użytkowanie obrabiarek skrawających” (189 osób), „Prowadzenie produkcji rolniczej” (159 osób) oraz „Sporządzanie potraw i napojów” (154 osoby).

Kwalifikacyjne kursy zawodowe realizowane w roku szkolnym 2015/2016 w województwie podkarpackim:

Kwalifikacja	Powiat (lokalizacja szkoły)														
	bieszczadzki	dębicki	jarosławski	lubaczowski	m. Krosno	m. Przemysł	m. Rzeszów	mielecki	niżański	przeworski	sanocki	stalowowolski	strzyżowski	tarnobrzegi	łącznie
A.18	Prowadzenie sprzedaży	68													68
A.19	Wykonywanie zabiegów fryzjerskich											39			39
A.20	Rejestracja i obróbka obrazu											44			44
A.22	Prowadzenie działalności handlowej								26						26
A.23	Projektowanie fryzur											20			20
A.36	Prowadzenie rachunkowości											40			40
A.54	Przygotowywanie materiałów graficznych do procesu drukowania					25									25
B.09	Wykonywanie robót związanych z montażem i remontem instalacji sanitarnych							19							19
B.18	Wykonywanie robót murarskich i tynkarskich			6											6
E.12	Montaż i eksploatacja komputerów osobistych oraz urządzeń peryferyjnych			110											110
E.15	Uruchamianie oraz utrzymanie terminali i przyłączy abonenckich													17	17
M.09	Eksploatacja otworowa złóż					29									29
M.12	Diagnozowanie oraz naprawa elektrycznych i elektronicznych układów pojazdów samochodowych						27	31							58
M.18	Diagnozowanie i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych					22		23							45
M.19	Użytkowanie obrabiarek skrawających								85				27	77	189
M.40	Organizacja i prowadzenie eksploatacji otworowej złóż					37									37
M.44	Organizacja i nadzorowanie procesów produkcji maszyn i urządzeń								17					28	45
R.03	Prowadzenie produkcji rolniczej				21				21	56	61				159
T.06	Sporządzanie potraw i napojów	39	44					16				55			154
T.09	Wykonywanie usług kelnerskich					31		44							75
T.15	Organizacja żywienia i usług gastronomicznych						20					20			40
Z.04	Świadczenie usług opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej				21	42									63
łącznie		107	44	116	42	186	47	133	123	26	56	61	218	27	1 308

Nauczyciele przedmiotów zawodowych

W ramach badania (prośba o przekazanie zestawień w formie arkuszy excel) proszono o przekazanie informacji na temat nauczycieli przedmiotów zawodowych zatrudnionych w poszczególnych szkołach. Spośród 131 zespołów szkół objętych badaniem:

- w 121 przypadkach podano dane,
- w 1 przypadku podano dane niepełne (brak wskazania danych w przeliczeniu na etaty),
- w 5 przypadkach odmówiono podania takiej informacji,
- w 2 przypadkach nie podano danych – z uwagi na specyfikę (szkoły przysposabiające do pracy) nie zatrudniają nauczycieli zawodu,
- w 2 przypadkach nie podano danych ze względu na brak możliwości określenia wymiaru czasu pracy (umowy cywilno-prawne lub kształcenie w formie kursowej w placówkach niepublicznych).

Nauczyciele przedmiotów zawodowych zatrudnieni w roku szkolnym 2015/2016 w województwie podkarpackim:

Obszar kształcenia	liczba osób	liczba etatów
Administracyjno-usługowy (A)	560	415,72
Budowlany (B)	308	262,08
Elektryczno-elektroniczny (E)	394	341,27
Mechaniczny i górniczo-hutniczy (M)	360	278,05
Rolniczo-leśny z ochroną środowiska (R)	163	132,46
Turystyczno-gastronomiczny (T)	449	356,34
Medyczno-społeczny (Z)	23	7,94
łącznie	2 257	1 793,86

Z porównania liczby osób fizycznych zatrudnionych w poszczególnych szkołach z liczbą osób zatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty wynika, że statystycznie nauczyciel przedmiotów zawodowych zatrudniony jest na 0,8 etatu.

Patronaty

112 zespołów szkół zawodowych podało informacje dotyczące współpracy z podmiotami otoczenia społeczno-biznesowego realizowanej w formie patronatów. Spośród wskazanej grupy, 60 zespołów szkół nie podejmuje tej formy współpracy, natomiast 52 zespoły szkół są objęte patronatami w następujących formach:

1) nad szkołą:

- 46 podmiotów zewnętrznych patronujących szkołom (w 24 przypadkach są to uczelnie wyższe, w 20 pracodawcy);
- w grupie uczelni wyższych, które obejmują patronatem całe szkoły są 4 spoza województwa podkarpackiego: Uniwersytet Ekonomiczny z Krakowa, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna z Łodzi, Akademia Górniczo-Hutnicza z Krakowa (w przypadku 2 zespołów szkół), Wojskowa Akademia Techniczna z Warszawy;

2) nad klasą:

- 37 klas objętych patronatem (w 19 przypadkach przez uczelnie wyższe, w 18 przez pracodawców);
- w grupie uczelni wyższych, które obejmują patronatem poszczególne klasy są 2 spoza województwa podkarpackiego: Uniwersytet Ekonomiczny z Krakowa, Akademia Górniczo-Hutnicza z Krakowa;

3) nad zawodem:

- 112 zawodów objętych patronatem (w 37 przypadkach przez uczelnie wyższe, w 75 przez pracodawców);
- w grupie uczelni wyższych, które obejmują patronatem poszczególne zawody jest 1 spoza województwa podkarpackiego: Krakowska Szkoła Restauratorów;

4) nad pracownią:

- 13 (we wszystkich przypadkach przez pracodawców).

Działalność dodatkowa

112 zespołów szkół zawodowych odniosło się do podejmowania działalności dodatkowej, z czego 103 dookreśliło jej formy, natomiast 9 przekazało informację o nie prowadzeniu takiej działalności.

Formy działalności dodatkowej podejmowanej przez szkoły:

1) koła/kluby/zajęcia tematyczne:

- rozwijania zainteresowań (np. zdrowej żywności, fotograficzne, finansowo-handlowe, motoryzacyjne, przedsiębiorczości, modelek, obsługi gości, projektowania ubiorów, artystyczno-dekoratorskie, teatralne, dziennikarskie, florystyczne, nowoczesnych technologii spawalniczych, projektowania i dokumentacji budowlanej, witryn i aplikacji internetowych, gier planszowych i komputerowych, wolontariatu);
- poszerzania wiadomości i umiejętności w zakresie nauczanych zawodów (np. ekonomii, grafiki komputerowej, geodezyjne, ogrodników, przedmiotów budowlanych, architektury krajobrazu, mechatroniki i robotyki);
- przygotowujące do olimpiad, konkursów, turniejów;
- przygotowujące do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie;
- wyrównujące wiedzę;
- aktywizacji zawodowej;

2) projekty/programy:

- finansowane ze środków Unii Europejskiej (np. Podkarpacie stawia za zawodowców);
- międzynarodowe (np. projekty wymiany międzynarodowej: Erasmus, Comenius, Leonardo da Vinci);
- projekty ministerialne (np. program Ministerstwa Edukacji Narodowej "Szkoła zawodowa, szkoła pozytywnego wyboru");
- inicjowane przez instytucje otoczenia społeczno-biznesowego szkół (np. projekty edukacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Państwowej Inspekcji Pracy, Fundacji PGNiG, Narodowego Banku Polskiego, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, uczelni wyższych, fundacji – Otwarta firma Młodzieżowej Fundacji Przedsiębiorczości);
- inicjowane przez pracodawców i przedstawicieli/zrzeszeń pracodawców (np. Akademia Sieciowa Cisco, Akademia Oracle, Akademia Wykonawcy Śnieżka, Program Edukacyjny Akademia Murowania SILKA YTONG, "Uczymy kształtować przestrzeń" pod patronatem Izby Architektów Rzeczypospolitej Polskiej);
- autorskie programy edukacyjne szkół (np. „Przy muzyce o motoryzacji”, „Przy muzyce o lotnictwie”, „Szkoła promująca zdrowie”);

3) konkursy, turnieje, olimpiady:

- szkolne (np. „Stylista roku szkolnego”, „Konkurs wiedzy ekonomicznej”, „Zapobiegajmy pożarom”, „Mój zawód – moja przyszłość”, „Współczesna Giełda”);
- na szczeblu regionalnym (np. "Słońce, wiatr, biomasa, woda Podkarpaciu energii doda", Podkarpacki Konkurs Ekonomiczny „Młody ekonomista", Wojewódzki Konkurs Gastronomiczny, Powiatowy Konkurs z Przedsiębiorczości, Międzypowiatowy Konkurs Ogrodniczy „Ogród moich marzeń", Podkarpacki Konkurs Ekonomiczny „Młody Ekonomista", Wojewódzki Konkurs Turystyczny Dzieci i Młodzieży Szkolnej, Wojewódzki Konkurs „Najsprawniejszy w zawodzie kucharz", Podkarpacka Olimpiada Energetyczna);
- na szczeblu krajowym (np. Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Architekturze Krajobrazu, Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Geologicznej, Ogólnopolski Konkurs z Zakresu Rachunkowości, Turniej Budowlany „Złota Kielnia", Ogólnopolski Turniej Wiedzy i Umiejętności Handlowo-Menedżerskich, Olimpiada Wiedzy Geodezyjnej

i Kartograficznej, Ogólnopolska Olimpiada Logistyczna, Ogólnopolska Olimpiada Wiedzy Elektrycznej i Elektronicznej, Ogólnopolski Konkurs Statystyczny);

- na szczeblu międzynarodowym (np. Międzynarodowe Mistrzostwa Polski w Szyciu, Międzynarodowy Turniej Kulinaryny);

4) wycieczki zawodowe:

- przedmiotowe do branżowych pracodawców;
- przedmiotowe do uczelni wyższych;
- do innych instytucji dydaktycznych (np. do Centrum Nauki Kopernik, Planetarium);
- zawodowe terenowe (np. "szlakiem ogrodów historycznych", „szlakiem zabytków, rozpoznanie kierunków architektonicznych”, „warsztaty fotograficzne”, budowa mostu przy ulicy Ciepłowniczej w Rzeszowie);

5) zbiorowe wydarzenia:

- akcje tematyczne (np. Światowy Dzień Przedsiębiorczości, Światowy Tydzień Przedsiębiorczości, Europejskie Dni Języków, Święto Drzewa, Europejska Noc Muzeów, Dzień Promocji Zdrowia);
- targi (np. edukacyjne – Salon Edukacji Zawodowej i Technicznej, EDU SALON Podkarpackie Targi Edukacyjne; branżowe – Międzynarodowe Targi Żywności Ekologicznej, Podkarpackie Targi Budownictwa, Wyposażenia Wnętrz i Ogrodów; pracy – WORKEXPO Europejskie Targi Pracy);
- imprezy lokalne (np. dni kultury miasta);
- festiwale (np. nauki i techniki);
- konferencje (zawodowe, naukowe, dotyczące rynku pracy, szkół branżowych);
- pikniki/pokazy zawodowe;
- dni otwarte szkoły;

6) akcje charytatywne;

7) współpraca z podmiotami zewnętrznymi

- przedsiębiorstwami;
- instytucjami publicznymi (Powiatowymi Urzędami Pracy, Wojewódzkim Urzędem Pracy, Ochotniczymi Hufcami Pracy, Państwową Inspekcją Pracy, agencjami rozwoju przedsiębiorczości);
- uczelniami wyższymi;

8) inne:

- prowadzenie stowarzyszeń zespołów szkół;
- prowadzenie wirtualnych przedsiębiorstw;
- prowadzenie szkolnych gospodarstw rolnych.

Część V Załączniki

Ankieta „Współpraca szkół zawodowych z przedsiębiorstwami w zakresie organizacji procesu dydaktycznego”

Szanowni Państwo

Niniejsza ankieta została przygotowana celem zdiagnozowania bieżącej sytuacji w zakresie współpracy szkół zawodowych z przedsiębiorstwami. Obszar tematyczny, który jest przedmiotem analizy, to wzajemna relacja wymienionych stron w organizacji procesu dydaktycznego.

Potrzeba zebrania poniższych danych ma bezpośredni związek z inicjatywą Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie dotyczącą kontynuacji i rozwoju działań w obszarze wzajemnych powiązań rynku pracy, edukacji zawodowej i ustawicznej. Państwa opinie, uwagi i wnioski to cenny zasób wiedzy niezbędny do opracowania założeń koncepcji, której realna skuteczność znacząco wpłynie na wzmocnienie jakości kształcenia zawodowego w szkołach oraz dostosowanie kształcenia do wymogów rynku pracy. Prowadzenie planowych i skoordynowanych działań w obrębie województwa w powyższym zakresie odpowiada na jedną z bardziej naglących potrzeb społecznych.

Chcemy zaznaczyć, że Państwa odpowiedzi służą jedynie zestawieniom statystycznym – w żadnym miejscu nie będą publicznie łączone z nazwą jednostki / instytucji / powiatu.

Zapraszamy do udziału w badaniu i jednocześnie dziękujemy za ważny wkład w realizację nakreślonych działań.

Z poważaniem

Zespół Badawczy
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

1. Czy szkoła realizuje współpracę z przedsiębiorstwami w zakresie organizacji procesu dydaktycznego?
 - a) Tak
 - b) Nie

W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „tak”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 2.

W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „nie”, proszę o przejście do pytania 10.

2. Z jaką liczbą przedsiębiorstw szkoła współpracowała w roku szkolnym 2014/2015?
W kolejnych 4 pytaniach proszę o podanie liczby przedsiębiorstw w podziale na wielkość.
3. Liczba mikroprzedsiębiorstw, z którymi współpracowała szkoła.
Mikroprzedsiębiorstwo – do 10 osób zatrudnionych:
4. Liczba małych przedsiębiorstw, z którymi współpracowała szkoła.
Małe przedsiębiorstwo – od 11 do 50 zatrudnionych:
5. Liczba średnich przedsiębiorstw, z którymi współpracowała szkoła.
Średnie przedsiębiorstwo – od 51 do 250 zatrudnionych:

6. Liczba dużych przedsiębiorstw, z którymi współpracowała szkoła.
Duże przedsiębiorstwo – powyżej 250 zatrudnionych:
7. Proszę o podanie nazwy przedsiębiorstwa nr 1:
*Proszę o scharakteryzowanie współpracy z nie więcej niż 10 przedsiębiorstwami poprzez udzielenie odpowiedzi na kolejne pytania.
 (Pytania 7-10 zostały w ankiecie internetowej powielone 10 razy.)*
8. Czy przedsiębiorstwo wchodzi w skład specjalnej strefy ekonomicznej?
- Tak – Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK Mielec
 - Tak – Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK Wisłosan ARP S.A.
 - Nie
9. Formy współpracy z przedsiębiorstwem nr 1:
Proszę zaznaczyć wszystkie formy współpracy, które dotyczą tego przedsiębiorstwa w okresie ostatnich 5 lat.
- Kształcenie uczniów prowadzone przez pracownika firmy na terenie szkoły
 - Inne formy szkolenia uczniów organizowane przez firmę
 - Certyfikowanie umiejętności / kwalifikacji uczniów przez firmę
 - Przyjmowanie uczniów na praktyki zawodowe
 - Przyjmowanie uczniów na staże
 - Szkolenia teoretyczne nauczycieli przedmiotów zawodowych
 - Staż / praktyki dla nauczycieli przedmiotów zawodowych
 - Zatrudnianie absolwentów wynikające z programu współpracy
 - Udział w opracowaniu programu nauczania
 - Objęcie zawodu patronatem
 - Objęcie szkoły patronatem
 - Organizowanie konkursów zawodowych / branżowych dla uczniów
 - Programy stypendialne dla uczniów
 - Wsparcie finansowe dla szkoły
 - Zakup sprzętu dla szkoły
 - Udostępnianie do testowania nowych oprogramowań, maszyn lub innych rozwiązań technologicznych
 - Udostępnianie własnych produktów do wykorzystania podczas zajęć szkolnych
 - Usługi na rzecz szkoły, klasy (np. organizowanie wycieczek branżowych)
 - Udział przedstawicieli przedsiębiorcy w drzwiach otwartych szkół, targach itp.
 - Kształcenie uczniów w porozumieniu z firmą („zamawianie” przez firmę kompetencji / kwalifikacji)
 - Inne – jakie?
10. Jakie są w Pani/Pana opinii mocne strony współpracy z przedsiębiorstwami?

11. Jakie są w Pani/Pana opinii słabe strony współpracy z przedsiębiorstwami?

12. Dlaczego w Pani/Pana opinii przedsiębiorcom zdarza się odmawiać współpracy?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

13. Czy szkoła planuje podjęcie / rozszerzenie współpracy z przedsiębiorstwami?

- a) Raczej tak
- b) Tak
- c) Nie
- d) Raczej nie

*W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 14.
W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „nie” lub „raczej nie”, proszę o przejście do pytania 18.*

14. W jakim zakresie szkoła planuje rozszerzenie współpracy z przedsiębiorstwami?

Proszę zaznaczyć wszystkie formy współpracy, które są planowane.

- a) Kształcenie uczniów prowadzone przez pracownika firmy na terenie szkoły
 - b) Inne formy szkolenia uczniów organizowane przez firmę
 - c) Przyjmowanie uczniów na praktyki zawodowe
 - d) Przyjmowanie uczniów na staże
 - e) Szkolenie teoretyczne nauczycieli przedmiotów zawodowych
 - f) Staże / praktyki dla nauczycieli przedmiotów zawodowych
 - g) Zatrudnianie absolwentów wynikające z programu współpracy
 - h) Udział w opracowaniu programu nauczania
 - i) Objęcie zawodu patronatem
 - j) Objęcie szkoły patronatem
 - k) Organizowanie konkursów zawodowych / branżowych dla uczniów
 - l) Programy stypendialne dla uczniów
 - m) Wsparcie finansowe dla szkoły
 - n) Zakup sprzętu dla szkoły
 - o) Udostępnianie do testowania nowych oprogramowań, maszyn lub innych rozwiązań technologicznych
 - p) Udostępnianie własnych produktów do wykorzystania podczas zajęć szkolnych
 - q) Usługi na rzecz szkoły, klasy (np. organizowanie wycieczek branżowych)
 - r) Udział przedstawicieli przedsiębiorcy w drzwiach otwartych szkół, targach itp.
 - s) Inne
-
.....

15. Czy szkoła potrzebuje wsparcia zewnętrznego (np. zewnętrznej instytucji związanej z rynkiem pracy) przy nawiązywaniu współpracy z przedsiębiorstwami?

- a) Raczej tak
- b) Tak
- c) Nie
- d) Raczej nie

*W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 16.
W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „nie” lub „raczej nie”, proszę o przejście do pytania 19.*

16. W jakim zakresie szkoła potrzebuje wsparcia zewnętrznego przy nawiązywaniu współpracy z przedsiębiorstwami?

Proszę zaznaczyć wszystkie formy wsparcia, które byłyby potrzebne.

- a) Uruchomienia regionalnej instytucji koordynującej
- b) Udostępniania bazy firm chętnych do współpracy
- c) Pośredniczenia w nawiązywaniu kontaktu
- d) Przekazania środków finansowych Europejskiego Funduszu Społecznego na rzecz nawiązywania współpracy
- e) Inne
-
-

W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „d”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 17.

17. Na jakie konkretnie przedsięwzięcia / cele potrzebne są środki finansowe EFS w zakresie nawiązywania współpracy?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

18. Dlaczego szkoła nie planuje podjęcia / rozszerzenia współpracy z przedsiębiorstwami?

- a) brak potrzeby współpracy
- b) negatywne doświadczenia dotyczące współpracy z przeszłości
- c) doświadczenia mówiące o niskiej jakości form realizowanych przez pracodawców (m.in. staży, praktyk zawodowych)
- d) trudności z nawiązaniem kontaktów z pracodawcami
- e) pracodawcy postrzegają współpracę głównie przez pryzmat praktyk zawodowych i staży, rzadko dostrzegają inne możliwości
- f) niechęć ze strony pracodawców do nawiązania współpracy
- g) Inne
-
-

19. W okresie wdrażania EFS 2014-2020 planuje się wprowadzenie kryterium premiującego projekty, w których przedsiębiorcy partycypują w kosztach organizacji staży/praktyk (10% - duże przedsiębiorstwa i 5% - MŚP). Czy w Pani/Pana opinii zasadne jest wprowadzenie takiego kryterium?

- a) Raczej tak
- b) Tak
- c) Nie
- d) Raczej nie

20. Proszę o skomentowanie poprzedniej odpowiedzi – dlaczego zasadne jest lub nie jest zasadne wprowadzenie kryterium premiującego projekty, w których przedsiębiorcy partycypują w kosztach organizacji dodatkowych praktyk/staży?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

21. Czy współpraca z przedsiębiorstwami ze specjalnych stref ekonomicznych różni się od współpracy z pozostałymi firmami?

- a) tak
- b) raczej tak
- c) brak wiedzy na ten temat
- d) raczej nie
- e) nie

W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 22. W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „nie”, „raczej nie” lub „brak wiedzy na ten temat”, proszę o przejście do pytania 23.

22. W jakim zakresie różni się współpraca szkoły z przedsiębiorstwami ze specjalnych stref ekonomicznych od współpracy z pozostałymi firmami?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

23. Czy szkoła podjęła działania inicjujące współpracę z przedsiębiorstwami ze specjalnych stref ekonomicznych?

- a) Nie
 - b) Tak – jakie?
-
.....

24. Czy w Państwa opinii nawiązywanie współpracy z przedsiębiorstwami ze specjalnych stref ekonomicznych wymaga specyficznego wsparcia?

- a) Nie
 - b) Tak – jakiego?
-
.....

25. Proszę o podzielenie się wszelkimi innymi opiniami dotyczącymi współpracy szkół zawodowych z przedsiębiorcami w zakresie organizacji procesu dydaktycznego.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ankieta „Plany rozwojowe szkół zawodowych w województwie podkarpackim”

Szanowni Państwo

Niniejsza ankieta została przygotowana celem poznania planów rozwojowych szkół zawodowych w województwie podkarpackim. Analiza mechanizmów tworzenia tego rodzaju założeń ma istotne znaczenie z punktu widzenia ich bezpośredniego wpływu na konstruowanie corocznej oferty edukacyjnej, a w konsekwencji na przygotowywanie profesjonalnej kadry określonych podmiotów na rynku pracy.

Potrzeba zebrania poniższych danych ma bezpośredni związek z inicjatywą Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie dotyczącą kontynuacji i rozwoju działań w obszarze wzajemnych powiązań rynku pracy, edukacji zawodowej i ustawicznej. Państwa opinie, uwagi i wnioski to cenny zasób wiedzy niezbędny do opracowania założeń koncepcji, której realna skuteczność znacząco wpłynie na wzmocnienie jakości kształcenia zawodowego w szkołach oraz dostosowanie kształcenia do wymogów rynku pracy. Prowadzenie planowych i skoordynowanych działań w obrębie województwa w powyższym zakresie odpowiada na jedną z bardziej naglących potrzeb społecznych.

Chcemy zaznaczyć, że Państwa odpowiedzi służą jedynie zestawieniom statystycznym – w żadnym miejscu nie będą publicznie łączone z nazwą jednostki / instytucji / powiatu.

Zapraszamy do udziału w badaniu i jednocześnie dziękujemy za ważny wkład w realizację nakreślonych działań.

Z poważaniem

Zespół Badawczy
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

1. Proszę o podanie nazwy szkoły i wskazanie miejsca jej siedziby.

.....
.....

2. Czy został przyjęty plan rozwoju szkoły?

- a) Nie
b) Tak - jeśli jest dostępny w Internecie, proszę o podanie linku.

.....
.....

W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „nie”, proszę o przejście do pytania 4.

W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „tak”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 3.

3. Jaka jest podstawa prawna przyjętego planu rozwojowego?

- a) Decyzja Dyrektora szkoły
b) Uchwała Rady Pedagogicznej szkoły
c) Zatwierdzenie przez organ prowadzący (uchwała zarządu powiatu, uchwała rady powiatu, inna decyzja organu prowadzącego)
d) Inna – jaka?

.....
.....

4. Czy w opracowaniu planu rozwoju szkoły zasadne byłoby skorzystanie ze wsparcia zewnętrznego?
- a) Raczej tak
 - b) Tak
 - c) Nie
 - d) Raczej nie

*W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 5.
W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „nie” lub „raczej nie”, proszę o przejście do pytania 6.*

5. Jakiego rodzaju wsparcie byłoby istotne przy opracowywaniu planu rozwoju szkoły? (proszę o zaznaczenie wszystkich istotnych odpowiedzi)
- a) Przygotowanie wzoru
 - b) Diagnoza potrzeb szkoły
 - c) Analiza lokalnego rynku pracy
 - d) Analiza preferencji kandydatów
 - e) Zatrudnienie moderatora pracy nad przygotowaniem planu rozwoju
 - f) Przeszkolenie osoby odpowiedzialnej w zakresie przygotowania planu rozwoju
 - g) Udostępnienie środków na badania i analizy zewnętrzne
 - h) Inne
 -
 -

6. Czy zauważają Państwo trudności w opracowaniu planu rozwoju szkoły?
- a) Tak
 - b) Nie

*W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „tak”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 7.
W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „nie”, proszę o przejście do pytania 8.*

7. Jakiego rodzaju trudności zauważają Państwo w opracowaniu planu rozwoju szkoły?
-
-
-
-
-

8. Jakiego rodzaju zmiany planują Państwo w funkcjonowaniu szkoły w perspektywie 3 lat?
- a) Uruchomienie kształcenia w nowym zawodzie
 - b) Zamknięcia kształcenia w dotychczas nauczanym zawodzie
 - c) Modyfikacje w programach nauczania
 - d) Modyfikacje w organizacji procesu kształcenia
 - e) Doksztalcanie kadry
 - f) Nawiązanie / poszerzenie współpracy z przedsiębiorcami
 - g) Nawiązanie / poszerzenie współpracy z instytucjami wspierającymi pracę szkoły (np. instytucje rynku pracy, poradnie psychologiczno-pedagogiczne)
 - h) Dopuszenie
 - i) Stworzenie nowej pracowni
 - j) Poprawa warunków estetycznych szkoły i jej otoczenia
 - k) Inne
 -
 -

9. Czy planują Państwo uruchomić kształcenie w nowych zawodach?

- a) Nie
- b) Tak. Proszę podać nazwy zawodów.

.....
.....
.....

10. Czy planują Państwo zamknąć kształcenie w wybranych zawodach?

- a) Nie
- b) Tak. Proszę podać nazwy zawodów.

.....
.....
.....

11. Czy widzą Państwo zasadność uwzględnienia w planie rozwojowym szkoły systemu wsparcia doradców zawodowych dla młodzieży dokonującej wyborów edukacyjnych i zawodowych?

- a) Raczej tak
- b) Tak
- c) Nie
- d) Raczej nie

12. Proszę o skomentowanie poprzedniej odpowiedzi – z czego, w Państwa opinii, może wynikać zasadność lub brak zasadności uwzględnienia w planie rozwojowym szkoły systemu wsparcia doradców zawodowych dla młodzieży?

.....
.....
.....
.....
.....

13. Proszę o podzielenie się wszelkimi innymi opiniami dotyczącymi planowania rozwoju szkoły.

.....
.....
.....
.....
.....

Ankieta „Strategia rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie powiatu”

Szanowni Państwo

Niniejsza ankieta została przygotowana celem poznania strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie Państwa powiatu.¹ Analiza mechanizmów tworzenia tego rodzaju założeń ma istotne znaczenie z punktu widzenia ich bezpośredniego wpływu na konstruowanie corocznej oferty edukacyjnej, a w konsekwencji na przygotowywanie profesjonalnej kadry określonych podmiotów na rynku pracy.

Potrzeba zebrania poniższych danych ma bezpośredni związek z inicjatywą Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie dotyczącą kontynuacji i rozwoju działań w obszarze wzajemnych powiązań rynku pracy, edukacji zawodowej i ustawicznej. Państwa opinie, uwagi i wnioski to cenny zasób wiedzy niezbędny do opracowania założeń koncepcji, której realna skuteczność znacząco wpłynie na wzmocnienie jakości kształcenia zawodowego w szkołach oraz dostosowanie kształcenia do wymogów rynku pracy. Prowadzenie planowych i skoordynowanych działań w obrębie województwa w powyższym zakresie odpowiada na jedną z bardziej naglących potrzeb społecznych.

Chcemy zaznaczyć, że Państwa odpowiedzi służą jedynie zestawieniom statystycznym – w żadnym miejscu nie będą publicznie łączone z nazwą jednostki / instytucji / powiatu. Odrębnie zbierać będziemy listę adresową osób wskazanych do kontaktu w zakresie nadzoru nad funkcjonowaniem szkół i placówek kształcenia zawodowego.

Zapraszamy do udziału w badaniu i jednocześnie dziękujemy za ważny wkład w realizację nakreślonych działań.

Z poważaniem

Zespół Badawczy
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

1. Proszę o podanie nazwy organu prowadzącego i wskazanie miejsca jego siedziby.

.....
.....

2. Czy została przyjęta strategia rozwoju szkolnictwa zawodowego w powiecie?

- a) Nie
- b) Tak - jeśli jest dostępna w Internecie, prosimy o podanie linku

.....
.....

W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „nie”, proszę o przejście do pytania 3.

W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „tak”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 4.

¹ W przypadku kierowania ankiety do przedstawicieli gmin – sformułowania zostały odpowiednio zmodyfikowane (dotyczy to wszystkich tego typu sformułowań w kwestionariuszu).

3. Czy kwestia rozwoju szkolnictwa zawodowego w powiecie została ujęta w innym dokumencie strategicznym – np. strategii rozwoju powiatu?

- a) Nie
- c) Tak - jeśli jest dostępna w Internecie, prosimy o podanie linku.

.....
.....

4. Czy w strukturze Państwa urzędu zatrudniona jest osoba (osoby) zajmująca się funkcjonowaniem placówek kształcenia zawodowego?

- a) Nie
- b) Tak – proszę o podanie imienia, nazwiska, funkcji, nr tel., adresu e-mail:

.....
.....

5. Czy w opracowaniu strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego w powiecie zasadne byłoby skorzystanie ze wsparcia zewnętrznego?

- a) Tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie
- d) Nie

*W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 6.
W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „nie” lub „raczej nie”, proszę o przejście do pytania 7.*

6. Jakiego rodzaju wsparcie byłoby istotne przy opracowywaniu strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego w powiecie?

Proszę zaznaczyć wszystkie istotne odpowiedzi.

- a) Przygotowanie wzoru
- b) Diagnoza potrzeb szkół zawodowych w powiecie
- c) Analiza wybranych wskaźników oświatowych (np. przeciętna liczba uczniów w oddziale, plany finansowe jednostek oświatowych a subwencja)
- d) Analiza lokalnego rynku pracy
- e) Analiza preferencji kandydatów
- f) Zatrudnienie moderatora pracy nad przygotowaniem strategii rozwoju
- g) Przeszkolenie osoby odpowiedzialnej w zakresie przygotowania strategii rozwoju
- h) Udostępnienie środków na badania i analizy zewnętrzne
- i) Inne

.....
.....

7. Czy zauważają Państwo trudności w opracowaniu strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego w powiecie?

- a) Tak
- b) Nie

*W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „tak”, proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie 8.
W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „nie”, proszę o przejście do pytania 9.*

8. Jakiego rodzaju trudności zauważają Państwo w opracowaniu strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego w powiecie?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. Jakiego rodzaju zmiany planują Państwo w zakresie szkolnictwa zawodowego w powiecie w perspektywie 3 lat?

Proszę o zaznaczenie wszystkich istotnych odpowiedzi.

- a) Uruchomienie kształcenia w nowych zawodach
 - b) Zamknięcia kształcenia w dotychczas nauczanych zawodach
 - c) Modyfikacje w programach nauczania
 - d) Modyfikacje w organizacji procesu kształcenia
 - e) Wsparcie organizacyjne i finansowe dla doksztalcania i doskonalenia kadry
 - f) Nawiązanie / poszerzenie współpracy z przedsiębiorcami
 - g) Nawiązanie / poszerzenie współpracy z instytucjami wspierającymi pracę szkoły (np. instytucje rynku pracy, poradnie psychologiczno-pedagogiczne)
 - h) Dopuszczenie obiektów oświatowych
 - i) Tworzenie nowych pracowni
 - j) Modernizacje i remonty obiektów oświatowych
 - k) Inne
-
.....

10. Czy planują Państwo uruchomić kształcenie w nowych zawodach?

- a) Nie
- b) Tak. Proszę podać nazwy zawodów.

.....
.....

11. Czy planują Państwo zamknąć kształcenie w wybranych zawodach?

- a) Nie
- b) Tak. Proszę podać nazwy zawodów.

.....
.....

12. Czy widzą Państwo zasadność uwzględnienia w strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego w powiecie systemu wsparcia doradców zawodowych dla młodzieży dokonującej wyborów edukacyjnych i zawodowych?

- a) Raczej tak
- b) Tak
- c) Nie
- d) Raczej nie

13. Proszę o skomentowanie poprzedniej odpowiedzi – z czego, w Państwa opinii, może wynikać zasadność lub brak zasadności uwzględnienia w strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego w powiecie systemu wsparcia doradców zawodowych dla młodzieży?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

14. Proszę o podzielenie się wszelkimi innymi opiniami dotyczącymi strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie powiatu.

.....
.....
.....
.....
.....
.....